

**EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA****1 Asian tausta ja asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö**

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman osaaminen ja koulutus -painopisteen kuudesta kärkihankkeesta. Hallitusohjelman mukaan ammatillista koulutusta uudistetaan vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita uudistamalla ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta koskeva toimintalainsäädäntö. Päällekkäisyyksiä poistetaan yhdistämällä nykyiset lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta uudeksi laiksi, jossa keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys.

Ammatillisen koulutuksen uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 39/2017 vp) on annettu eduskunnalle 24 päivänä huhtikuuta 2017. Uusi ammatillisesta koulutuksesta annettu laki ( / ) on vahvistettu x.x.2017. Laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Uudella ammatillisesta koulutuksesta annetulla lailla kumotaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998).

Ehdotuksen mukainen asetus ammatillisesta koulutuksesta korvaisi nykyiset ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (811/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998), ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (801/2014) sekä ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2015).

Uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisessa koulutuksessa siirrytään yhteen näyttöön perustuvaan ja osaamisen hankkimistavasta riippumattomaan tapaan suorittaa tutkinto. Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lainsäädännön mukaisesta näyttötutkintojärjestelmästä sekä ammatilliseen peruskoulutukseen perustuvasta perustutkinnon suorittamistavasta luovutaan. Osaamisen osoittamista yhdenmukaistetaan ja siihen liittyvää rinnakkaista hallintoa puretaan siten, että osaaminen osoitetaan näyttämällä se käytännön työtilanteissa. Ammatillisen tutkinnon myöntämisoikeus siirretään osaksi järjestämislupaa ja kokonaisuudessaan koulutuksen järjestäjälle.

Asetusehdotuksessa säädettäisiin ammatilliseen perustutkintoon sisältyvien ammatillisten tutkinnon osien laajuudesta. Ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisia tutkinnon osia jatkossa 145 osaamispistettä nykyisen 135 osaamispisteen sijasta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovutaan ja vastaava valinnaisuus sisällytetään ammatillisiin tutkinnon osiin. Ammatillisten perustutkintojen ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvät valinnaiset tutkinnon osat voivat edelleen olla, siten kuin tutkinnon perusteissa määrätään, myös yhteisiä tutkinnon osia, lukio-opintoja tai muita jatko-

opintovalmiuksia tukevia opintoja tai korkeakouluopintoja, vaikka ne eivät olekaan sisällöltään ammatillisia.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan yhteisiä tutkinnon osia on nykytilaan verrattuna neljän sijasta kolme. Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi nykytilaa vastaavasti, että ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä. Asetuksessa säädettäisiin kunkin yhteisen tutkinnon osan laajuudesta osaamispisteinä sekä kuhunkin tutkinnon osaan kuuluvista osa-alueista. Osa-alueiden laajuuksista osaamispisteinä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti Opetushallituksen määräämissä tutkinnon perusteissa. Ehdotetut yhteisten tutkinnon osien osa-alueet vastaisivat pääosin voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisia osa-alueita, mutta osa-alueiden nimet muutettaisiin nykyisistä oppiaineen nimistä osaamisperusteisemmiksi nimiksi. Lisäksi aiemman erillisen sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueet on sisällytetty jäljelle jäävään kolmeen tutkinnon osaan.

Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuuden ja valinnaisuuden osalta ehdotetaan säädettäväksi, että viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osien tulisi sisältää pakollisia osaamistavoitteita kaikilta kyseiseen tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta tutkinnon osan vähimmäislaajuuden verran. Pakollisia osaamistavoitteita olisi nykyisen 19 osaamispisteen sijaan 26 osaamispistettä, sillä esimerkiksi taide ja luova ilmaisu -osa-alue olisi voimassa olevasta ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksesta poiketen kaikille pakollinen, samoin osa aiemmin kokonaan valinnaisten etiikan, psykologian ja ympäristöosaamisen osa-alueiden osaamistavoitteista. Pakollisten osaamistavoitteiden lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin sisältyisi valinnaisia osaamistavoitteita. Valinnaisia osaamistavoitteita olisi nykyisen 16 osaamispisteen sijaan 9 osaamispistettä, mutta valinnaisuus ei olisi enää sidottu tiettyyn yhteiseen tutkinnon osaan.

Viestintä- ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue korvaisi jatkossa viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaan kuuluvan äidinkielen osa-alueen. Viestintä ja vuorovaikutusta äidinkielellä -osa-alue suoritettaisiin ja sitä opetettaisiin siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voitaisiin nykytilaa vastaavasti tutkinnon suorittajan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voitaisiin opettaa myös romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä.

Asetusehdotuksen mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuisivat jatkossa valinnaisista koulutuksen osista. Nykyisin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen on sisältynyt yksi pakollinen koulutuksen osa, joka on sisällöltään ohjauksellinen ja tähtää opiskelijalle soveltuvaan ja hänen urasuunnitelmiaan tukevaan tutkintokoulutukseen hakeutumiseen ja koulutuksessa menestymiseen. Jatkossa ohjauksellinen elementti sisältyisi opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan hakuajasta ehdotetaan säädettäväksi nykytilaa vastaavasti siten, että järjestämisluvahakemus olisi toimitettava opetus- ja kult-

tuuriministeriöön viimeistään vuotta ennen koulutuksen suunniteltua aloittamisajan-kohtaa. Nykytilaa vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin toimitetun hakemuksen. Voimassa olevasta ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta poikkeavasti asetukseen ehdotetaan lisättäväksi säännös järjestämislupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä taloudellisten edellytysten osalta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan yhteen tutkinnon suorittamistapaan siirtymisen myötä osaamisen tunnustamista, tunnustamista, hankkimista ja osaamista sekä tarvittavia ohjaus- ja tukitoimia koskeva yhtenäinen henkilökohtaistaminen laajennetaan koskemaan kaikkia ammatillista tutkintoa tai sen osaa suorittavia sekä valmentavien koulutusten opiskelijoita. Lisäksi osaamisen tunnustaminen on säädetty koulutuksen järjestäjän velvollisuudeksi, jolloin koulutuksessa keskityttäisiin puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Henkilökohtaistamiseen liittyvää dokumentaatiota selkeytetään ja yksinkertaistetaan siirtymällä yhteen henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjataan kaikki henkilökohtaistamista koskevat tiedot, ja se korvaa nyky-lainsäädännön mukaiset näyttötutkintojen henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, oppisopimuskoulutuksessa edellytetyn henkilökohtaisen opiskeluohjelman sekä erityisopetuksen henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman.

Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista. Asetuksessa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka aina on merkittävä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan sekä tiedoista, jotka tulee kirjata silloin, jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen suunnitelmaan kirjatun tarpeen mukaisesti. Lisäksi säädettäisiin niistä tiedoista, joita henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan tulisi merkitä silloin, jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutus-sopimukseen perustuvana koulutuksena.

Asetuksessa säädettäisiin myös tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointias-teikosta. Ammatillisen perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioitaisiin käyttäen asteikkoa 1–5 nykyisen kolmiportaisen arviointiasteikon sijasta. Arviointiasteikko muutettaisiin viisiportaiseksi, jotta ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden arvosanat olisivat nykyistä erotteluvampia ja opiskelijoiden näkökulmasta siten myös oikeudenmukaisempia ja arvosanat olisivat nykyistä paremmin hyödynnettävissä myös korkeakoulujen valintamenettelyissä. Ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat arvioitaisiin jatkossa asteikolla hyväksytty/hylätty. Nykyisin yhteiset tutkinnon osat on myös arvioitu kolmiportaisella asteikolla. Hyväksytty/hylätty-arviointiasteikon käyttö vähentäisi koulutuksen järjestäjien ja opettajien työ määrää nykyisestä, kun yhteisille tutkinnon osille ei tarvitsisi antaa erikseen osa-alueiden arvosanojen perusteella muodostettua yhteistä arvosanaa.

Nykyisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n mukainen tutkintotodistuksen osana oleva näyttötodistus sekä suoritetuista tutkin-

non osista annettavaan todistukseen sisältyvä todistus ammattiosaamisen näytöistä jäisivät asetusehdotuksen mukaan pois. Tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista olisivat jatkossa yksiosaisia, vaikka niihin voisi sisältyä pakollisia liitteitä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan työpaikalla järjestettävää koulutusta uudistetaan siten, että voimassa olevan lainsäädännön mukaisen työssäoppimisen tilalla otetaan käyttöön koulutussopimukseen perustuva koulutus. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen päämuodot ovat jatkossa oppisopimuskoulutus ja koulutussopimukseen perustuva koulutus. Lisäksi henkilökohtaistamisen yhteydessä voidaan sopia muusta työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta nykytilaa vastaavasti. Opiskelijalle parhaiten soveltuvat työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen muodot suunnitellaan henkilökohtaistamisen yhteydessä. Asetuksessa ehdotetaan säädettäväksi niistä tiedoista, jotka tulee ilmetä oppisopimuksesta. Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin myös oppisopimuskoulutuksen järjestämistä koskevassa sopimuksessa sovittavista asioista sekä uudessa koulutussopimuksessa sovittavista asioista.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan nykymuotoiset tutkintotoimikunnat lakkautetaan ja myös ammattiosaamisen näyttöjen toimielimistä luovutaan. Niiden tilalle asetetaan valtakunnalliset työelämätoimikunnat, joiden tehtävät painottuvat ammatillisen osaamisen laadun ja työelämälähtöisyyden varmistamiseen. Asetuksessa säädettäisiin uusien työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta pääosin nykyisiä tutkintotoimikuntia vastaavasti. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä siltä osin, kuin ne liittyvät näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen.

## 2 Asetuksenantovaltuus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13, 14, 28, 44, 47, 53, 55, 60, 70, 71, 73, 81, 119, 120 ja 123 § sisältävät valtuudet antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Lain 13 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta. Tutkinnolla tarkoitetaan tässä ammatillista perustutkintoa, sillä mainitun pykälän 1 momentin mukaan muut ammatilliset tutkinnot sisältävät vain ammatillisia tutkinnon osia. Lain 14 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valmentavan koulutuksen muodostumisesta.

Lain 28 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä.

Lain 44 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnus-

tamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Opiskelijalle laadittavaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 47 §:ssä säädetään aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta osana henkilökohtaistamista. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Lain 53 §:ssä säädetään osaamisen arvioinnista. Pykälän 2 momentin mukaan osaamisen arviointiasteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain 55 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Arviointiperusteiden soveltamista koskevasta menettelytavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain 60 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin lain 57–59 §:ssä tarkoitettujen todistusten sisällöstä ja todistusten liitteistä. Lain 57–59 §:ssä tarkoitettuja todistuksia ovat tutkintotodistus, todistus tutkinnon osan suorittamisesta, todistus opiskelijan osaamisesta, todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta, todistus suoritetusta valmentavan koulutuksen osasta sekä todistus muuhun ammatilliseen koulutukseen, tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta.

Lain 70 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin oppisopimuksessa sovittavista asioista. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin myös koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittavista asioista. Lain 71 §:n 5 momentin mukaan koulutusopimuksessa sovittavista asioista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 73 §:n 1 momentin mukaan koulutuskorvauksen määräytymisestä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä säädetään opiskeluoikeuden peruuttamisesta. Pykälän 4 momentin mukaan tutkinnoista, joihin mainittua pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lain 119 ja 120 §:ssä säädetään uusista työelämätoimikunnista. Lain 119 §:n 3 momentin mukaan työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 120 §:n 4 momentin mukaan myös työelämätoimikuntien tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain 123 §:ssä säädetään tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Mainitun pykälän 2 momentin mukaan tiedotettavista asioista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

### 3 Nykytila

#### *Ammatillisen perustutkinnon muodostuminen*

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien ammatillisten perustutkintojen ja niiden osien

mitoituksen peruste on osaamispiste, ja ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnon laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaa koskeva sääntely sitä edellyttää. Tutkinnon osien osaamispisteet määräytyvät sen mukaan, mikä on niihin sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon tai valmentavan koulutuksen ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.

Lain 12 b §:ssä säädetään ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava ammatillinen perustutkinto sisältää ammatillisia tutkinnon osia, yhteisiä tutkinnon osia ja vapaasti valittavia tutkinnon osia. Tutkintoon tai siihen sisältyvään osaamisalaan sisältyy vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Yhteiset tutkinnon osat ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen. Lain 12 b §:n 3 momentin valtuussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tutkinnon muodostumisesta erityyppisistä tutkinnon osista sekä yhteisten tutkinnon osien laajuudesta ja niihin kuuluvista osa-alueista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisesti näyttötutkintona suoritettu ammatillinen perustutkinto muodostuu pelkästään pakollisista ja valinnaisista ammatillisista tutkinnon osista. Siihen ei sisälly yhteisiä tutkinnon osia eikä vapaasti valittavia tutkinnon osia. Näyttötutkintojen laajuutta ei myöskään mitoiteta millään tavoin. Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettujen perustutkintojen osaamispisteitä ei näin ollen käytetä näyttötutkintona suoritetuissa tutkinnoissa, vaikka ammatillisten tutkinnon osien osalta ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavien perustutkintojen ja näyttötutkintona suoritettavien perustutkintojen tutkinnon osat ovat ammattitaitovaatimuksiltaan tutkinnon perusteissa täysin samat.

Voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen, jäljempänä myös *muodostumisasetuksen*, 1 §:n 1 momentin mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyy ammatillisia tutkinnon osia 135 osaamispistettä. Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa kuitenkin määrätä, että edellä mainituista tutkinnon osista enintään 15 osaamispistettä osoitetaan vapaasti valittaviin tutkinnon osiin edellyttäen, että tutkinnossa saavutetaan ammatillisen perustutkinnon määritelmän mukaiset tavoitteet. Pykälän 2 momentin säännöksen mukaan, jos ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi on säädetty yli 180 osaamis-pistettä, tutkinnon osat ovat 180 osaamispisteen laajuuden ylittävältä osin ammatillisia tutkinnon osia.

Muodostumisasetuksen 2 §:n mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä.

Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen laajuus on 11 osaamispistettä ja siihen kuuluvat osa-alueet ovat äidinkieli, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet. Matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen laajuus on 9 osaamispistettä ja siihen kuuluvat osa-alueet ovat matematiikka, fysiikka ja kemia ja tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen.

Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen laajuus on 8 osaamispistettä ja siihen kuuluvat osa-alueet ovat yhteiskuntataidot, työelämätaidot, yrittäjäyys ja yritystoiminta sekä työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto.

Sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen laajuus on 7 osaamispistettä ja siihen kuuluvat osa-alueet ovat kulttuurien tuntemus, taide ja kulttuuri, etiikka, psykologia, ympäristöosaaminen sekä jokin tai jotkin aiemmin mainittujen tutkinnon osien osa-alueista.

Muodostumisasetuksen 3 §:n mukaan viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osien tulee sisältää pakollisia osaamistavoitteita kaikilta kyseiseen tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta sekä valinnaisia osaamistavoitteita vähintään yhdeltä osa-alueelta. Sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalla osa-alueella. Yhteisten tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla tutkinnon perusteissa määrättyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä muita valinnaisia osaamistavoitteita. Valinnaisiin osaamistavoitteisiin voidaan sisällyttää myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita. Jos osaamistavoitteita on mukautettu jonkin osa-alueen laajuuden osalta erityisopetuksen perusteella tai käyttämällä erityisiä opiskelujärjestelyjä, tutkinnon osaan tulee sisällyttää osaamistavoitteita sen laajuutta vastaavasti muilta tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta.

Vapaasti valittavista tutkinnon osista säädetään muodostumisasetuksen 5 §:ssä, jonka mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyy vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 osaamispistettä. Vapaasti valittavien tutkinnon osien tulee tukea tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Ne voivat olla ammatillisia tutkinnon osia, paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja, jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia.

Muodostumisasetuksen 6 §:n mukaan opiskelija voi sisällyttää tutkintoonsa yli 135 osaamispistettä ammatillisia tutkinnon osia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten taikka opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta.

Opetushallitus määrää ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 13 §:n nojalla tutkinnon perusteet kullekin tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolle. Ammatillisen perustutkinnon perusteissa määrätään tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuus osaamispisteinä siltä osin, kuin näistä ei ole säädetty laissa tai sen nojalla sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet sekä osaamisen arviointi.

Opetushallitus on määrännyt voimassa olevissa ammatillisten perustutkintojen tutkinnon perusteissa yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuuden ja valinnaisuuden niin, että viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen ja yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osissa on

kussakin 3 osaamispistettä valinnaisia osaamistavoitteita, jotka voivat olla muodostumisasetuksen 3 §:n 2 momentin mukaisesti tutkinnon perusteissa määritellyjä tai koulutuksen järjestäjän päättämiä osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaan osaamista. Loput tutkinnon perusteissa määritellyt edellä mainittujen yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osaamistavoitteet ovat opiskelijoille pakollisia. Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osassa pakollisia osaamistavoitteita on 8 osaamispistettä, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osassa 6 osaamispistettä ja yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osassa 5 osaamispistettä. Kun sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueet ja osaamistavoitteet ovat kaikki muodostumisasetuksen mukaisesti valinnaisia, yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteista 19 on kaikille opiskelijoille pakollisia ja 16 valinnaisia. Valinnaisuus on sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osaa lukuun ottamatta sidottu kyseiseen tutkinnon osaan, eli valinnan mahdollisuuksia on vain kyseisen tutkinnon osan sisällä.

Lisäksi Opetushallitus on voimassa olevissa tutkinnon perusteissa mahdollistanut hyvin laajan valinnaisuuden ammatillisissa tutkinnon osissa. Lähes kaikissa ammatillisissa perus-tutkinnoissa on mahdollistettu tutkinnon perusteissa se, että ammatillisista tutkinnon osista voidaan osoittaa 15 osaamispistettä vapaasti valittaviin tutkinnon osiin. Tällä tavoin on luotu pohja opiskelijan laajoille valinnan mahdollisuuksille ja osaamisen suuntaamiselle kunkin opiskelijan tavoitteiden ja alueen tai alan muuttuvien työelämän tarpeiden mukaisesti. Näin on voitu turvata myös ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon ja mahdollisesti koko lukion oppimäärän suorittaminen yhtä aikaa. Lisäksi on voitu varmistaa se, että korkeakouluopintoihin selkeästi tähtäävät opiskelijat ovat voineet vahvistaa jatko-opintovalmiuksiaan ammatillisten opintojen aikana.

#### *Valmentavien koulutusten muodostuminen*

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 12 c §:n mukaan valmentavat koulutukset sisältävät koulutuksen osia. Valmentavaan koulutukseen kuuluvista koulutuksen osista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tar Kempaa säätelyä ei ole nähty tarpeelliseksi. Lain 13 b pykälän mukaan Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet valmentaville koulutuksille. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen osien pakollisuus ja valinnaisuus sekä laajuus osaamispisteinä siltä osin kuin näistä ei säädetä 12 c §:n nojalla. Lisäksi koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen osien osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi.

Opetushallitus on määrännyt valmentavien koulutusten perusteet siten, että 60 osaamispisteen laajuisessa *ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa* on yksi kaikille pakollinen, 10 osaamispisteen laajuinen koulutuksen osa Ammatilliseen koulutukseen orientoituminen ja työelämän perusvalmiuksien hankkiminen. Koulutukseen kuuluu lisäksi viisi valinnaista koulutuksen osaa, joiden osaamistavoitteissa ja osaamispisteissä on liikkumavaraa siten, että niistä voidaan suorittaa yhteensä 50 osaamispistettä henkilökohtaisten opiskelusuunnitelman mukaisesti. Valinnaiset koulutuksen osat ja niiden vaihteluvälit ovat Opiskeluvalmiuksien vahvistaminen (10–30 osaamispistettä), Työssäoppimiseen ja oppisopimuskoulutukseen valmentautuminen (10–20 osaamispistettä), Arjen taitojen ja hyvinvoinnin vahvistaminen (10–20 osaa-

mispistettä), ammatillisen perustutkinnon osat tai osa-alueet (0–10 osaamispistettä) sekä vapaasti valittavat koulutuksen osat (0–5 osaamispistettä).

Toisessa valmentavassa koulutuksessa eli 60 osaamispisteen laajuisessa *työhön ja itseenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa* ei ole pakollista koulutuksen osaa, vaan koulutus sisältää neljä valinnaista koulutuksen osaa, joiden osaamistavoitteissa ja osaamispisteissä on liikkumavaraa henkilökohtaisen tarpeen ja opiskelusuunnitelman mukaisesti. Koulutuksen osat ovat Toimintakyvyn vahvistaminen (15–25 osaamispistettä), Opiskeluvalmiuksien vahvistaminen (10–15 osaamispistettä), Työelämään valmentautuminen (15–20 osaamispistettä) sekä valinnaiset koulutuksen osat (0–20 osaamispistettä).

### *Järjestämisluvan hakeminen ja järjestämisluvan myöntämisen tarkemmat edellytykset*

Nykyisin ammatillista peruskoulutusta ja ammatillista lisäkoulutusta ohjataan erillisillä koulutuksen järjestämisluvilla, joista säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:n ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 4 §:n mukaan järjestämisluva voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle. Koulutusta voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestämisluvan hakemisesta tai hakemiseen liittyvistä menettelyistä ei ole tarkempia säännöksiä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 §:n mukaan järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asian-mukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Koulutuksen tarpeellisuutta arvioitaessa on otettu huomioon myös muun laissa tarkoitetun koulutuksen tarjonta alalla ja alueella.

### *Henkilökohtaistaminen*

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan opiskelijan tai tutkinnon suorittajan yksilöllinen opintopolku suunnitellaan hieman eri tavoin sen mukaan, suorittaako hän tutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena vai näyttötutkintona ja onko hän oppisopimusopiskelija tai erityistä tukea saava opiskelija. Myös asiakirjat, joihin suunnitelmat kirjataan, ovat erilaisia ja niistä kustakin säädetään erikseen. Ammatillista perustutkintoa ammatillisena peruskoulutuksena suorittavalle laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, näyttötutkintoa suorittavalle laaditaan henkilökohtaistamista koskeva asiakirja, oppisopimusopiskelijalle laaditaan henkilökohtainen opiskeluohjelma ja erityistä tukea saavalle puolestaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Opiskelijan henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta (HOPS) säädetään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 29 a §:ssä. Mainitun pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulee laatia yhdessä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon opiskelevan opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään opiske-

lun aikana. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan kaikki opiskelun kannalta keskeiset seikat. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa on tarkoituksena määritellä muun muassa opiskelijan yksilölliset valinnat, opintojen suorittamistavat ja ajoitus, opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä työssäoppimisen paikat ja ammattiosaamisen näytöt. Asiakirjan sisällöstä ei kuitenkaan ole tarkempia säännöksiä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Jos henkilö ei ole osallistunut näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, henkilökohtaistamisesta vastaa näyttötutkinnon järjestäjä. Säännös koskee näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja.

Lain 8 a §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin henkilökohtaistamisesta noudatettavista menettelytavoista. Valtuussäännöksen nojalla on annettu valtioneuvoston asetus ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta, jäljempänä *henkilökohtaistamisasetus*. Henkilökohtaistamisasetuksen 7 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä laatii yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan, johon kootaan hakeutumiseen, tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvät tiedot. Mainitun pykälän 2 momentissa on säädetty henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan vähimmäisisällöstä. Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan merkitään ainakin seuraavat tiedot: tutkinnon suorittajan nimi, suoritettava tutkinto ja noudatettavat tutkinnon perusteet, mahdollinen osaamisala ja tutkinnon osat, tutkinnon suorittajan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, tiedot niistä tutkinnon osista, jotka on ilmoitettu tutkintotoimikunnalle niiden liittämiseksi tutkintosuoritukseen, tiedot niistä tutkinnon osista, joiden tunnustamista koskeva esitys on tehty tutkintotoimikunnalle osaamisen tunnustamista varten, valmistavan koulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve sekä muut johtopäätökset, tarvittava ohjaus ja tuki, mahdollisesti tarvittavat opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot, näyttötutkinnon järjestäjä, tutkintotilaisuuksien ajankohdat, paikat ja sisältö, arvioijat tutkinnonosittain sekä mahdollisen erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintotilaisuuksien järjestyksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 1–9 kohdan tulee olla kirjattuna henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan hakeutumisen henkilökohtaistamisen päättyessä. Pykälän 4 momentin mukaan jos tutkinnon suorittaja osallistuu valmistavaan koulutukseen tai muuhun tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen, henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan merkitään edellä tarkoitettujen tietojen lisäksi ainakin seuraavat tiedot: tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tavoitteet, sisällöt ja tavat sekä mahdollisen erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet valmistavan koulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen aikana.

Koulutuksen järjestäjä merkitsee henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja tutkintotilaisuuksien järjestämispaikkojen vastuuhenkilöiden antamat henkilökohtaistamista koskevat olennaiset tiedot. Edellä tarkoitettut tiedot voidaan oppisopimuskoulutuksessa merkitä ammatillisesta peruskoulutuksesta

annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun henkilökohtaiseen opiskeluohjelmaan. Jos tiedot merkitään henkilökohtaiseen opiskeluohjelmaan, toimii henkilökohtainen opiskeluohjelma henkilökohtaistamista koskevana asiakirjana.

Henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan voidaan tarpeen mukaan merkitä myös muita kuin henkilökohtaistamisasetuksen 7 §:ssä säädettyjä tietoja.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 17 §:ssä säädetään oppisopimuskoulutuksesta. Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta korvauksesta säädetään tarkemmin asetuksella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 2 momentin mukaan oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma, josta ilmenevät suoritettava tutkinto, noudatettava tutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus tai muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen tavoitteet, keskeiset työtehtävät, koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus, tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle, vastuulliset kouluttajat sekä muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

Opiskeluohjelmassa on otettava huomioon ja luettava hyväksi opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskeluohjelman laativat yhdessä opiskelija, työnantaja ja koulutuksen järjestäjä siten, että se on liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyttäessä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 20 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä päättää opiskelijan opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opiskelijalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Suunnitelman laadinnasta ja sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 8 §:ssä säädetään niistä tiedoista, jotka erityis-opetusta saavan opiskelijan henkilökohtaisesta opetuksen järjestämistä koskevasta suunnitelmasta tulee ilmetä.

Näyttötutkinnoissa osana henkilökohtaistamista selvitetään tutkinnon suorittajan aiemmin hankittu osaaminen. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 8 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään osaamisen tunnustamisesta. Henkilökohtaistamisasetuksen 1 §:n velvoittamana koulutuksen järjestäjä selvittää hakeutujan aiemmin hankkiman ja osoittaman osaamisen hakeutujan esittämien asiakirjojen ja muun hakeutujan antamaan selvitykseen perusteella ja arvioi yhdessä hakeutujan kanssa hänelle soveltuvan tutkinnon. Tämän perusteella koulutuksen järjestäjä arvioi, miltä osin dokumenttien pohjalta voidaan tehdä esitys osaamisen tunnustamiseksi, miltä osin henkilö voidaan ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen ja miltä osin hänet ohjataan tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen. Lain 8 a §:n 2 momentin mukaan jos tutkinnon suorittajan aikaisemmin suorittamat tutkinnot tai niiden osat vastaavat suoritettavan tutkinnon perusteissa määriteltyä osaamista, noudatetaan osaamisen tunnustamisessa, mitä arvioinnista ja arvioinnin oikaisemisesta säädetään. Jos henkilöllä on osaamisen tunnustamiseen riittäviä dokumentteja, kuten todistus tutkinnon osan suorittamisesta, kolmikantainen arvioijaryhmä tekee esityksen osaamisen tunnustamisesta tutkinnon osittain tutkintotoimikunnalle.

Lain 8 a §:n 3 momentin mukaan jos henkilöllä on muuta kuin 2 momentissa tarkoitettua, tutkinnon perusteissa määriteltyä osaamista, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet suoraan tutkintotilaisuuteen. Jos aiemmin hankittu osaaminen ei riitä tutkintotilaisuuteen osallistumiseen, koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä ohjaa hänet puuttuvan ammattitaidon osalta tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.

Myös ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoilla on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 30 §:n nojalla oikeus saada tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammatti-taitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Aikaisemmin hankittu osaaminen voi olla aiemmin muussa oppilaitoksessa, työelämässä tai muutoin hankittua osaamista eli epävirallista tai arkioppimista. Osaamisen tunnustamisella voidaan saada suoritetuksi tutkinnon tai koulutuksen osia kokonaan tai osittain. Toisin kuin näyttötutkintojärjestelmässä, aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan vain opiskelijan hakemuksesta. Hakemuksen yhteydessä opiskelijan tulee esittää osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys. Koulutuksen järjestäjän päättää opetussuunnitelmassaan tarkemmista osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen menettelytavoista.

#### *Osaamisen arviointi ja todistukset*

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 3 momentin mukaan osaamisen arvioinnin perusteella annetaan tutkinnon osien, ammattiosaamisen näyttöjen, yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden ja valmentavan koulutuksen osien arvosanat. Momenttiin sisältyy valtuussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään osaamisen arviointiasteikosta.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon tutkinnon osien, ammattiosaamisen näyttöjen ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kii-tettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Pykälä 2 momentin mukaan edellä todetusta poiketen vapaasti valittavissa tutkinnon osissa, jotka ovat jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja tai työ-kokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia, osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Lisäksi ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin tai vapaasti valittaviin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty.

Ammatilliseen peruskoulutuksen valmentavan koulutuksen osien osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen osat arvioidaan sanallisesti. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisen tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, sovelletaan arviointiasteikkoa 1–3.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 a §:ssä säädetään tutkinnon suorittajan osaamisen arvioinnista. Pykälän 2 momentissa olevan valtuussäännöksen mukaan tutkinnon suorittajan osaamisen arviointiasteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 7 §:n mukaan ammatillisissa perustutkinnoissa hyväksytty osaaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa kii-

tettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osaaminen arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta tai muuta ammatillista lisäkoulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla.

Opiskelijalla tai tutkinnon suorittajalla on tällä hetkellä sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 c §:n 1 momentin että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 c §:n 1 momentin nojalla oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 §:n 1 momenttiin sisältyy lisäksi valtuus säätää menettelytavasta valtioneuvoston asetuksella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 11 a §:n mukaan opiskelijalle on varattava tilaisuus tutustua kirjalliseen tai muutoin tallennettuun osaamisen arvioinnin perusteena olevaan aineistoon.

Todistuksia koskevaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 e §:ään sisältyy valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin ammatillisen peruskoulutuksen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Lisäksi Opetushallituksella on valtuus määrätä todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n mukaan tutkintotodistus sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Todistus suoritetuista tutkinnon osista puolestaan sisältää todistuksen tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut, ja todistuksen ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut. Päättötodistus ja todistus tutkinnon osista, jotka opiskelija on suorittanut, sisältää suoritettujen tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Näyttötodistus ja todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiskelija on suorittanut, sisältää suoritettujen ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat. Nämä todistukset allekirjoittaa ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavan toimielimen puheenjohtaja.

Todistus suoritetusta valmentavasta koulutuksesta sisältää asetuksen 13 §:n 5 momentin mukaan suoritettujen koulutuksen osat sekä niiden arvosanat. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä. Jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia ammatillisia tutkinnon osia, annetaan näistä tutkinnon osista lisäksi todistus ammattiosaamisen näytöistä.

Todistus opiskelijan osaamisesta sisältää asetuksen 13 §:n 6 momentin mukaan sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei lain 19 a §:ssä tarkoitetun mukauttamisen tai 21 §:ssä tarkoitettujen erityisten opiskelijajärjestelyjen käyttämisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun asetuksen 13 a §:n mukaan todistuksiin tulee liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien osa-alueet ja niiden osaamisen arviointi sekä muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet. Opiskelijan pyynnöstä koulutuksen järjestäjän tulee antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältää tiedot opiskelijan suorittaman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasos-

ta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suoritettujen tutkinnon osien perusteella.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 b §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin lain 7 a ja 9 a §:ssä tarkoitettujen todistusten sisällöstä ja allekirjoittamisesta sekä todistusten liitteistä. Opetushallitus määrää tarkemmin todistuksiin ja niiden liitteisiin merkittävistä tiedoista.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 6 §:n mukaan tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Todistukset allekirjoittaa tutkintotoimikunnan ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja. Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä tutkinnosta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus tutkinnon suorittamisesta. Asetuksen 6 a §:n mukaan todistus valmistavaan koulutukseen ja muuhun koulutukseen osallistumisesta sisältää tiedot koulutuksen sisällöstä ja koulutuksen kestosta. Todistuksen allekirjoittaa koulutuksen järjestäjä.

#### *Työpaikalla järjestettävä koulutus*

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 16 §:ssä säädetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä sopii kirjallisesti työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta työnantajan kanssa. Pykälään sisältyvän valtuussäännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin sopimuksella sovittavista asioista. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovitaan osapuolten tehtävistä, opiskelijan ohjauksen, oppimisen ja osaamisen arvioinnin sekä osaamisen arviointiin sisältyvien ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä, työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista ja muista tarpeellisista koulutuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Lisäksi sovitaan työpaikalla järjestettävän koulutuksen kestosta ja ajankohdasta sekä työpaikalla hankittavasta osaamisesta tutkinnon perusteiden mukaisesti. Pykälässä säädetyistä asioista sovitaan tarvittaessa kunkin opiskelijan osalta erikseen.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta voidaan voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain mukaan toteuttaa lain 16 a §:n mukaisena työssäoppimisena tai 17 §:n mukaisena oppisopimuskoulutuksena.

Oppisopimuksen sisällöstä ja työnantajalle maksettavasta korvauksesta säädetään tarkemmin asetuksella. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan oppisopimuksesta tulee käydä ilmi sopimuksen voimassaoloaika, koeajan pituus, tutkinto, joka oppisopimuskoulutuksena suoritetaan tai johon oppisopimuskoulutus valmistaa sekä opiskelijan palkkauksen perusteet. Oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma, jota on kuvattu tarkemmin henkilökohtaistamisen yhteydessä.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 4 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle maksetaan työpaikalla tapah-

tuvan koulutuksen järjestämistä varten korvausta sen mukaan mitä koulutuksesta arvioidaan työnantajalle aiheutuvan kustannuksia. Kustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon koulutusala, suoritettava tutkinto sekä opiskelijan kokemus ja opintojen vaihe. Koulutuksen järjestäjä ja työnantaja sopivat korvauksesta kunkin oppisopimuksen osalta ennen sopimuksen hyväksymistä ottaen huomioon, mitä asianomainen ministeriö ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 46 §:n nojalla määrää. Lain 46 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään korvauksista, joita koulutuksen järjestäjät maksavat työnantajille työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta. Korvauksista ei ole säädetty ministeriön asetuksella.

### *Opiskeluoikeuden peruuttaminen*

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:ssä säädetään opiskeluoikeuden peruuttamisesta silloin, kun opintoihin tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:ään sisältyvän viittaussäännöksen nojalla pykälää sovelletaan myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetussa koulutuksessa. Mainitun pykälän 4 momentin mukaan opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:ssä säädetään niistä ammatillisista perustutkinnoista, joihin johtaviin opintoihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 32 §:ää sovelletaan.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen 8 §:ssä puolestaan säädetään niistä ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista, joihin johtaviin opintoihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 9 kohtaa sovelletaan.

### *Lakisääteiset toimielimet*

Nykyisin koulutuksen järjestäjän tulee ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 25 a §:n mukaisesti asettaa toimielin tai useampia toimielimiä ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua ja toteuttamista varten.

Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n mukaan työnantajat, työntekijöitä, opettajia ja itsenäisiä ammatinharjoittajia edustavien kolmikan taisten tutkintotoimikuntien tehtävänä on sopia näyttötutkintojen järjestämisestä, varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua, kehittää näyttötutkintojärjestelmää ja näyttötutkintoja, antaa 7 a §:n mukaisesti todistukset suoritetuista näyttötutkinnoista ja tutkinnon osista ja käsitellä 15 c §:ssä tarkoitetut tutkinnon suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset.

Opetushallitus päättää tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista ja asettaa toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta ja tehtävistä.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä säädetään tutkintotoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta. Tutkintotoimikunnan jäsenten enemmistön tulee olla työnantajien, työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Työnantajien ja työntekijöiden edustajia tulee olla yhtä monta. Jos tutkintotoimikunnan jäsen eroaa kesken toimikauden, hänen tilalleen nimitään uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Tutkintotoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tutkintotoimikunnan toimikaudeksi. Tutkintotoimikunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Tutkintotoimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut. Henkilövalinta ratkaistaan äänten mennessä tasan arvalla.

### *Koulutuksesta tiedottaminen*

Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 14 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille ja opiskelijoiksi pyrkiville tietoa järjestettävästä koulutuksesta. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee lain 14 §:n 1 momentin mukaan laatia ja hyväksyä Opetushallituksen vahvistamien tutkinnon perusteiden tai valmentavan koulutuksen perusteiden mukainen opetussuunnitelma, jossa päätetään järjestettävästä koulutuksesta. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä ja saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa koulutusta varten. Pykälän 3 momentissa on valtuus säätää tarkemmin opetussuunnitelmassa päätettävistä asioista valtioneuvoston asetuksella.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan ainakin seuraavista järjestettävää koulutusta koskevista asioista: 1) koulutuksen toteuttamistavat, 2) työpäivällä käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutuksen toteuttaminen, 3) opiskelijan yksilölliset valinnan mahdollisuudet sekä tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien järjestäminen yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja työelämän kanssa, 4) opinto-ohjauksen toteuttaminen ja opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinta, 5) erityisopetuksen toteuttaminen ja henkilökohtaisen opiskelun järjestämistä koskevan suunnitelman laadinta, 6) opiskelijan arvioinnin yleiset periaatteet ja 7) aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytavat. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulee päättää opetussuunnitelmassaan tutkintokohtaisesti ja valmentavan koulutuksen osalta: 1) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien tarjonnasta, 2) tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien suorittamisjärjestyksestä, 3) koulutuksen toteuttamistavoista ja -ajoista sekä oppimisympäristöistä ja 4) ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun suunnitelman mukaisesta opiskelijan osaamisen arvioinnista.

Myös voimassa olevassa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään koulutuksesta tiedottamisesta. Lain 13 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että koulutusta ja koulutukseen hakeutumista koskevaa tietoa on yleisesti saatavilla. Koulutuksesta tiedottamisesta annetaan tarvittaessa tarkempia sään-

nöksiä opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Tarkempia säännöksiä ei ole annettu.

## 4 Pykäläkohtaiset perustelut

### 1 luku. Ammatillisen perustutkinnon ja valmentavien koulutusten muodostuminen

#### 1 §. Ammatilliset tutkinnon osat

Pykälässä säädettäisiin ammatilliseen perustutkintoon sisältyvien ammatillisten tutkinnon osien laajuudesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi ammatillisia tutkinnon osia 145 osaamispistettä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 1 momentin mukaan ammatillisessa tutkinnossa tai tutkinnon mahdollisissa osaamisaloissa on vähintään yksi pakollinen ammatillinen tutkinnon osa ja vähintään yksi valinnainen ammatillinen tutkinnon osa. Opetushallitus määrää kunkin tutkinnon ammatilliset tutkinnon osat sekä niiden pakollisuuden ja valinnaisuuden tutkinnon perusteissa. Pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien lukumäärä ja painoarvo vaihtelee tutkinnoittain työelämän osaamistarpeiden mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaan ammatillisiin perustutkintoihin voimassa olevan lainsäädännön mukaan sisältyvistä vapaasti valittavista tutkinnon osista erillisinä tutkinnon osina luovutaan ja vastaava valinnaisuus sisällytetään ammatillisiin tutkinnon osiin. Ammatillisten perustutkintojen ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvät valinnaiset tutkinnon osat voivat edelleen olla, siten kuin tutkinnon perusteissa määrätään, myös yhteisiä tutkinnon osia, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja tai korkeakouluopintoja, vaikka ne eivät olekaan sisällöltään ammatillisia. Tällä tavoin mahdollistetaan muun muassa ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon suorittaminen yhtä aikaa tai nopeutettaisiin siirtymistä jatko-opintoihin korkea-asteelle. Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvät valinnaiset tutkinnon osat voisivat nykytilaa vastaavasti olla myös muiden ammatillisten tutkintojen osia, paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, ammatillista kehittymistä tukevia opintoja tai työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia.

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvien tutkinnon osien avulla koulutuksen järjestäjät voisivat vastata nopeasti työelämän alueellisiin ja paikallisiin osaamistarpeisiin ja tukea myös opiskelijoiden työllistymistä lähialueelle. Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvat tutkinnon osat eivät kuitenkaan voisi olla yhden yrityksen koulutustarpeisiin suunnattuja, vaan niiden tulee vastata laajemmin alueellisiin tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin. Jos koulutuksen järjestäjä tarjoaa paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, sen tulisi määritellä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamispisteet ja osaamisen arviointi sekä tiedottaa näistä tutkinnon osista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 123 §:n nojalla, jotta opiskelijalla olisi tiedossaan yksilölliset valinnan mahdollisuudet.

Pykälän 1 momentissa olisi säännös, jonka mukaan Opetushallitus voisi tutkinnon perusteissa kuitenkin määrätä, että edellä mainituista tutkinnon osista vähintään 10

osaamispistettä ja enintään 25 osaamispistettä voisi olla yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja. Tällöin tutkintoon voisi sisältyä ammatillisia tutkinnon osia esimerkiksi 120 osaamispistettä, lukio-opintoja 25 osaamispistettä ja yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä. Säännös mahdollistaisi nykyisiä vapaasti valittavia tutkinnon osia vastaavasti esimerkiksi vähintään 10 osaamispisteen laajuiset lukio-opinnot, minkä lisäksi säännös myös mahdollistaisi nykytilaa vastaavasti tätä laajempien lukio-opintojen suorittamisen samaan aikaan ammatillisen perustutkinnon kanssa. Säännöksen tavoitteena on yksilöllisesti mahdollistaa jatko-opintoihin tähtäävän opiskelijan perustaitojen ja yleissivistävän osaamisen syventäminen tai laajentaminen liittämällä tutkintoon jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja. Säännös ei kuitenkaan edellyttäisi, että opiskelijan tulisi aina sisällyttää tutkintoonsa vähintään 10 ja enintään 25 osaamispistettä yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja, vaan opiskelija voisi halutessaan sisällyttää tutkintoonsa myös pelkästään ammatillisia tutkinnon osia 145 osaamispistettä.

Voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun asetuksen mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyy vapaasti valittavia tutkinnon osia 10 osaamispistettä, minkä lisäksi Opetushallitus voi tutkinnon perusteissa määrätä, että ammatillisista tutkinnon osista enintään 15 osaamispistettä osoitetaan vapaasti valittaviin tutkinnon osiin edellyttäen, että tutkinnossa saavutetaan voimassa olevassa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) määritellyt tavoitteet.

Nykytilaa vastaavasti osaamispisteiden siirron edellytyksenä olisi, että tutkinnossa voitaisiin ammatillisten tutkinnon osien osuuden vähentymisestä huolimatta saavuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa määritellyt tavoitteet. Lain 5 §:n 2 momentin mukaan ammatillisessa perustutkinnossa osoitetaan laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä työelämän toimintakokonaisuuteen liittyvällä osa-alueella. Opetushallitus arvioisi tutkinnon perusteita yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa valmistellessaan kunkin tutkinnon perusteiden osalta erikseen, kuinka paljon osaamispisteitä ammatillisista tutkinnon osista on ammattitaitovaatimusten saavuttamisen kannalta mahdollista osoittaa yhteisten tutkinnon osien osa-alueisiin, lukio-opintoihin tai muihin jatko-opintovalmiuksia tukeviin opintoihin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää ammatillisen perustutkinnon, tai poiketen siitä, mitä lain 15 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädetään, osaamisalan laajuudeksi yli 180 osaamispistettä, jos ammattialaan koskeva sääntely sitä edellyttää. Ehdotetun pykälän 2 momentissa olisi nykytilaa vastaavasti tällaisten tutkintojen ammatillisten tutkinnon osien laajuutta koskeva säännös. Ehdotetun säännöksen mukaan jos ammatillisen perustutkinnon laajuudeksi on säädetty yli 180 osaamispistettä, tutkinnon osat olisivat 180 osaamispisteen laajuuden ylittävältä osin ammatillisia tutkinnon osia. Jos tutkinnon laajuudeksi olisi säädetty esimerkiksi 210 osaamispistettä, tutkintoon sisältyisi tällöin ammatillisia tutkinnon osia 175 osaamispistettä. Yhteisten tutkinnon osien laajuus olisi sama kuin 180 osaamispisteen laajuisessa tutkinnossa. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momenttia.

## 2 §. Yhteisten tutkinnon osien laajuus ja osa-alueet

Pykälässä säädettäisiin ammatilliseen perustutkintoon sisältyvien yhteisten tutkinnon osien laajuudesta ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan ammatilliseen perustutkintoon sisältyy yhteisiä tutkinnon osia, jotka ovat viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen ja yhteiskunta- ja työelämäosaaminen. Nykytilaan verrattuna yhteisiä tutkinnon osia on neljän sijasta kolme. Lain 13 §:n 3 momentin mukaan yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispisteinä sekä yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi yhteisiä tutkinnon osia 35 osaamispistettä. Pykälän 2–4 momentissa säädettäisiin kunkin yhteisen tutkinnon osan laajuudesta osaamispisteinä sekä kuhunkin tutkinnon osaan kuuluvista osa-alueista. Osa-alueiden laajuuksista osaamispisteinä säädettäisiin nykytilaa vastaavasti Opetushallituksen määrittämässä tutkinnon perusteissa.

Pykälän 2 momentin mukaan viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osan laajuus olisi vähintään 11 osaamispistettä. Viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osan osa-alueet olisivat viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä, viestintä ja vuorovaikutus toisella kotimaisella kielellä (ruotsi), viestintä ja vuorovaikutus vieraalla kielellä, toiminta digitaalisessa ympäristössä sekä ja taide ja luova ilmaisu.

Pykälän 3 momentin mukaan matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osan laajuus olisi vähintään 6 osaamispistettä. Matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueet olisivat matematiikka ja matematiikan soveltaminen sekä fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osan laajuus olisi vähintään 9 osaamispistettä. Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osan osa-alueet olisivat yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen, työelämässä toimiminen, opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet, yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta, työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Ehdotetut yhteisten tutkinnon osien osa-alueet vastaisivat pääosin voimassa olevan muodostumisasetuksen mukaisia osa-alueita, mutta osa-alueiden nimet muutettaisiin tarvittaessa oppiaineen nimistä osaamisperusteisemmiksi nimiksi. Esimerkiksi aiemman äidinkieli-nimisen osa-alueen nimi olisi viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä ja aiemman fysiikka ja kemia -osa-alueen nimi olisi fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen.

Aiemman erillisen sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan osa-alueet on sisällytetty jäljelle jäävään kolmeen tutkinnon osaan. Sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan kulttuurien tuntemus - sijoittuisi osaksi viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaa sekä toisaalta osaksi yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osaa näiden tutkinnon osien osa-alueiden osaamistavoitteina. Taide ja kulttuuri -osa-alue sijoittuisi viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaan uudella

nimellä taide ja luova ilmaisu. Etiikka- ja psykologia-osa-alueet sisältyisivät yhteiskunta- ja työelämäosaamisen osa-alueisiin osaamistavoitteina. Ympäristöosaaminen-osa-alue puolestaan sijoittuisi yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osaan uudella nimellä kestävän kehityksen edistäminen sekä osin myös osaksi ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia.

Edellä kuvattujen muutosten lisäksi aiempi tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen -osa-alue siirtyisi matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tutkinnon osasta osaksi viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaa uudella nimellä toiminta digitaalisessa ympäristössä, jonne se työelämän osaamistarpeiden ja niistä johdettujen osaamistavoitteiden näkökulmasta luontevimmin kuuluu. Toimintaa digitaalisessa ympäristössä sisältyy myös ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimukseen. Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osaan lisättäisiin uutena osa-alueena opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet. Uusi osa-alue olisi tarpeen, jotta opiskelijoilla olisi riittävästi valmiuksia suunnitella yhdessä opettajien ja opinto-ohjaajien kanssa omaa opintopolkuaan jo opintojen aikana niin, että se tukisi heidän urasuunnitelmiaan. Urasuunnitelmalla tarkoitettaisiin sekä jatko-opintosuunnitelmaa että suunnitelmaa siirtyä työelämään tai edetä työuralla.

### 3 §. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuus ja valinnaisuus

Pykälässä säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavasti yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osien tulisi sisältää pakollisia osaamistavoitteita kaikilta kyseiseen tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta ehdotetussa 2 §:ssä säädetyn tutkinnon osan vähimmäislaajuuden verran. Opetushallitus määräisi nykytilaa vastaavasti tutkinnon perusteissa osa-alueiden pakolliset osaamistavoitteet ja niiden laajuuden osaamispisteinä. Pakolliset osaamistavoitteet olisivat kaikille ammatillisille perustutkinnoille yhteisiä. Näin kaikilla ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla olisi jatkossakin alasta ja tutkinnosta riippumatta kaikilla toimialoilla tarvittavaa yhteistä osaamista.

Pakollisia osaamistavoitteita olisi nykyisen 19 osaamispisteen sijaan 26 osaamispistettä, sillä esimerkiksi taide ja luova ilmaisu -osa-alue olisi voimassa olevasta muodostumisasetuksesta poiketen kaikille pakollinen, samoin osa aiemmin kokonaan valinnaisten etiikan, psykologian ja ympäristöosaamisen osa-alueiden osaamistavoitteista. Pakollisten osaamistavoitteiden määrän lisääminen on tarpeen, sillä perustaitojen ja elinikäisen oppimisen valmiuksien merkitys työelämässä on korostunut merkittävästi viime vuosina. Osalla työttömistä työllistymisen esteenä ovat nimenomaan puutteelliset perustaidot, vaikka ammattitaito on muutoin ajan tasalla. Yhteisten tutkinnon osien pakollisten osa-alueiden lisääminen vahvistaisi myös ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden tosiasiallisia jatko-opintovalmiuksia yhdenmukaisella tavalla ja edistäisi osaltaan ammatillisen tutkinnon suorittaneiden päästyä korkeakouluihin ja korkeakouluopintojen loppuun suorittamista.

Pakollisten osaamistavoitteiden lisäksi yhteisiin tutkinnon osiin sisältyisi valinnaisia osaamistavoitteita. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan yhteisiin tutkinnon osiin tulisi sisältyä valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijan valitsemasta yh-

destä tai useammasta yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osan osa-alueelta siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen vähimmäislaajuus täyttyy. Valinnaisia osaamistavoitteita olisi nykyisen 16 osaamispisteen sijaan 9 osaamispistettä, mutta toisaalta valinnaisuus ei olisi enää sidottu tiettyyn yhteiseen tutkinnon osaan. Opetushallitus määräisi nykytilaa vastaavasti tutkinnon perusteissa kullekin osa-alueelle valinnaisia osaamistavoitteita sekä niiden laajuuden osaamispisteinä. Opiskelija voisi painottaa valitsemansa yhden tai useamman yhteisen tutkinnon osan ja tutkinnon osa-alueen tai osa-alueiden osaamistavoitteita yksilöllisesti eri tavoin sen mukaan, mitkä osa-alueet ja osaamistavoitteet tukevat parhaiten hänen tavoitteitaan ja urasuunnitelmiaan. Opiskelijan olisi sisällytettävä tutkintoonsa valinnaisia osaamistavoitteita kuitenkin aina siten, että yhteisten tutkinnon osien 35 osaamispisteen vähimmäislaajuus täyttyy.

Nykyisin viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen, matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen tutkinnon osien tulee sisältää pakollisia osaamistavoitteita kaikilta kyseiseen tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta sekä valinnaisia osaamistavoitteita vähintään yhdeltä osa-alueelta. Lisäksi nykyisin sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalta osa-alueelta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti yhteisiin tutkinnon osiin sisältyvistä valinnaisista osaamistavoitteista. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n 2 momenttia. Opetushallitus määräisi jatkossakin tutkinnon perusteissa kullekin osa-alueelle valinnaisia osaamistavoitteita, joista tutkinnon osiin sisältyvä valinnainen osaaminen voisi muodostua. Tutkinnon perusteissa määriteltyjen valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi nykytilaa vastaavasti tarjota myös muita päättämäänsä valinnaisia osaamistavoitteita, joista tutkinnon osiin sisältyvä valinnainen osaaminen voisi muodostua. Lisäksi tutkinnon osiin sisällytettävä valinnainen osaaminen voisi muodostua opiskelijan aikaisemmin hankkimasta osaamisesta, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita. Tällä tarkoitettaisiin sellaista aikaisemmin hankittua osaamista, joka ei suoraan vastaa tutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita, mutta joka kuitenkin tukee näitä osaamistavoitteita. Tällaista osaamista voisi olla esimerkiksi lukio-opinnoissa hankittu osaaminen. Mahdollisuus sisällyttää koulutuksen järjestäjän päättämiä osaamistavoitteita ja opiskelijan aiemmin hankkimaa tutkinnon perusteiden tavoitteita tukevaa, mutta ei niitä suoraan vastaavaa osaamista osaksi yhteisten tutkinnon osa-alueita tukisi etenkin työelämässä jo olleiden aikuisten aiemman hankkiman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osaksi yhteisiä tutkinnon osia.

Jos koulutuksen järjestäjä tarjoaa muita kuin tutkinnon perusteissa määriteltyjä valinnaisia osaamistavoitteita, sen tulee määritellä osaamistavoitteiden laajuus osaamispisteinä ja osaamisen arviointi sekä tiedottaa valinnaisista osaamistavoitteista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 123 §:n nojalla, jotta opiskelijalla olisi tiedossaan yksilölliset valinnan mahdollisuudet.

Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä, joten tutkinnon suorittamiseksi opiskelijalla tulee olla osaamista 180 osaamispisteen verran. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukaan ammatillisen perustutkinnon perusteiden

mukaisista ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista voidaan poiketa siten, että opiskelija ei osoita jotakin tutkinnon perusteiden edellyttämää osaamista, jos tutkinnon perusteiden mukaiset ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ovat olosuhteet tai aiemmin hankittu osaaminen huomioiden joiltakin osin opiskelijalle kohtuuttomia, tai poikkeaminen on perusteltua opiskelijan vammaan tai terveydentilaan liittyvistä syistä. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tällaista tilannetta koskevaa säännöstä. Ehdotetun 3 momentin mukaan opiskelijan tutkinnon osaan tulisi tällöin sisällyttää osaamista muilta kyseisen yhteisen tutkinnon osan osa-alueilta siten, että tutkinnon osan laajuus osaamispisteinä täyttyy.

#### *4 §. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alueen suorittaminen ja opetus*

Pykälässä säädettäisiin ehdotetussa 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaan kuuluvan viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alueen suorittamisesta ja opetuksesta. Säännös vastaisi soveltuvin osin voimassa olevan ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:ää, jossa säädetään äidinkielen opetuksesta. Viestintä- ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue korvaisi jatkossa viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen tutkinnon osaan kuuluvan äidinkielen osa-alueen.

Ehdotetun säännöksen mukaan viestintä ja vuorovaikutusta äidinkielellä -osa-alue suoritettaisiin ja sitä opetettaisiin siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjän opetus- ja tutkintokielen mukaisesti suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä -osa-alue voitaisiin opiskelijan valinnan mukaan suorittaa ja sitä voitaisiin opettaa myös romanikielellä, viittomakielellä tai muulla opiskelijan äidinkielellä.

#### *5 §. Valmentavien koulutusten muodostuminen*

Pykälässä säädettäisiin ammatilliseen koulutuksen valmentavan koulutuksen sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen muodostumisesta. Voimassaolevalla valtioneuvoston asetuksella ei ole säädetty tarkemmin valmentavien koulutusten muodostumisesta. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaan valmentavat koulutukset muodostuvat koulutuksen osista.

Ehdotetun säännöksen mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuisivat valinnaisista koulutuksen osista. Nykyisin ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaan koulutukseen on sisältynyt yksi pakollinen koulutuksen osa, joka on sisällöltään ohjauksellinen ja tähtää opiskelijalle soveltuvaan ja hänen urasuunnitelmiaan tukevaan tutkintokoulutukseen hakeutumiseen ja koulutuksessa menestymiseen. Jatkossa ohjauksellinen elementti sisältyisi henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, joten erillistä pakollista koulutuksen osaa tätä tarkoitusta varten ei ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa enää tarvittaisi. Lisäksi ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden joukko laajenee ja monimuotoistuu, koska koulutus tulee mahdolliseksi muillekin kuin juuri perusopetuksen päättäneille ja ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen tähtääville. Laajempi opiskelijaryhmä tarvitsee aiempaa yksilöllisempiä opintopolkuja päästäkseen tutkintokoulutuk-

seen. Tätä tukisi mahdollisimman laaja valinnaisuus ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteissa.

## 2 luku. Tutkintojen ja koulutusten järjestäminen

### 6 §. Järjestämisluvan hakuaika

Pykälässä säädettäisiin hakuajasta, jonka kuluessa ammatillisen koulutuksen järjestämislupahakemus on toimitettava opetus- ja kulttuuriministeriöön. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 25 §:ää, jossa säädetään, että lupaa toimia ammatillisen koulutuksen järjestäjänä tulee hakea viimeistään vuotta ennen opetuksen suunniteltua aloittamista. Voimassa olevan pykälän mukaan ministeriö voi tarvittaessa ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin tehdyn hakemuksen. Säännöksen muotoilua ehdotetaan tarkennettavaksi. Ehdotetun pykälän mukaan järjestämislupahakemus olisi toimitettava opetus- ja kulttuuriministeriöön viimeistään vuotta ennen koulutuksen suunniteltua aloittamisajankohtaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin nykytilaa vastaavasti ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin toimitetun hakemuksen. Tätä mahdollisuutta voitaisiin käyttää nykytilaa vastaavasti esimerkiksi kun koulutuksen järjestäjä hakee muutosta jo voimassa olevaan lupaan eikä haettava muutos ole merkitykseltään suuri. Järjestämisluvan hakijan, joka ei ole aiemmin järjestänyt ammatillista koulutusta, olisi kuitenkin pääsääntöisesti toimitettava järjestämislupahakemus opetus- ja kulttuuriministeriöön viimeistään vuotta ennen koulutuksen suunniteltua aloittamisajankohtaa.

### 7 §. Järjestämislupahakemukseen liitettävät asiakirjat ja selvitykset

Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi asiakirjoista, joita luvan hakijan olisi toimitettava järjestämislupahakemuksen liitteinä opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä muista selvityksistä, joita luvan hakijan olisi lupahakemuksessa esitettävä. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei säädetä toimitettavista asiakirjoista ja selvityksistä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23–27 §:n mukaan järjestämisluvassa määrätään tutkinnot ja koulutus, joita koulutuksen järjestäjällä on oikeus myöntää ja järjestää, niiden opetus- ja tutkintokielet, toiminta-alue, jonka tarpeisiin toiminta ensisijaisesti vastaa, toiminnan suunniteltu laajuus sekä muut koulutuksen järjestäjän oikeudet, velvollisuudet, ehdot ja tehtävät. Ehdotetun säännöksen 1 momentin mukaan järjestämisluvan hakijan tulisi lupahakemuksessaan selvittää perusteluineen vastaavat hakemansa seikat. Perusteluilla tarkoitettaisiin erityisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitettua järjestämisluvan myöntämisen edellytystä siitä, että tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnalliset ja alueelliset osaamistarpeet sekä tutkintojen ja koulutuksen tarjonta.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin mukaan kun muutosta haettaisiin voimassa olevaan järjestämislupaan, hakemuksessa selvitetään perusteluineen 1 momentissa tarkoitettut asiat siltä osin, kun ne liittyvät haettaviin muutoksiin.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä säädetään osaamisen arvioinnista, jolla annetaan tietoa opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen

perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin. Lain 53 §:n 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä on velvollinen laatimaan suunnitelman osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tutkinto- tai koulutuskohtaisesti. Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että järjestämislupahakemukseen olisi liitettävä mainittu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä tarkoitettu tutkinto- tai koulutuskohtainen suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta. Tämä koskisi vain niitä hakemuksia, joilla hakija hakee järjestämislupaa tutkintoon, jota ei ole aiemmin järjestänyt. Suunnitelma osaamisen arvioinnin toteuttamisesta tulisi esittää vain niiden tutkintojen ja koulutusten osalta, joita hakija ei ole aiemmin järjestänyt.

Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin muista järjestämislupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Momentissa edellytetty koskisi vain tilanteita, joissa hakijana on taho, joka ei ole aiemmin järjestänyt ammatillista koulutusta. Järjestämislupahakemuksen yhteydessä toimitettavien selvitysten ja suunnitelmien avulla pyritäisiin selvittämään, täyttyvätkö ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitetut järjestämisluvan myöntämisedellytykset. Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voisi hallintolain nojalla tarvittaessa pyytää hakijaa täydentämään hakemustaan.

Hakijan, joka ei ole aiemmin järjestänyt ammatillista koulutusta, tulisi toimittaa selvitys sen omistajatahoista ja hallinnon organisoinnista. Kun hakija olisi kuntayhtymä tai rekisteröity yhteisö tai säätiö, tulisi sen toimittaa perustamisasiakirjat sekä edellisen päättäneen tilikauden tiedot taseesta ja tuloslaskelmasta. Mikäli kuntayhtymän tai rekisteröidyn yhteisön tai säätiön tilejä ei olisi vielä päätetty, tulisi hakijan toimittaa taseesta ja tuloslaskelmasta tilikauden kuluessa tehty luotettava arvio. Luotettavana arviona pidettäisiin esimerkiksi kirjanpito-ohjelmasta saatua raporttia tai muuta pidettyyn kirjanpitoon perustuvaa arviota. Mikäli kirjanpitoa ei olisi pidetty, voisi luotettavana arviona pitää esimerkiksi toimintasuunnitelmaan perustuvaa arviota. Lupahakemuksessa olisi esitettävä suunnitelma haettavien koulutusten ja tutkintojen järjestämisen tuotoista ja kustannuksista suunnitellulle aloittamisvuodelle ja sitä seuraaville neljälle vuodelle.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä tarkoitettujen järjestämisluvan myöntämisedellytysten arvioimiseksi järjestämislupahakemuksessa olisi lisäksi esitettävä suunnitelma haettujen tutkintojen ja koulutusten toteuttamiseksi tarvittavasta kelpoisuusehdot täyttävästä opetushenkilöstöstä tai muusta tehtävän edellyttämästä henkilöstöstä sekä suunnitelma käytettävistä oppimisympäristöistä ja tiloista. Lupahakemuksessa olisi esitettävä suunnitelma yhteistyöstä työ- ja elinkeinoelämän ja muiden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 124 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa sekä suunnitelma ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 126 §:ssä tarkoitetuksi laadunhallintajärjestelmäksi ja laadunhallinnan jatkuvaksi parantamiseksi.

## 8 §. Järjestämisluvan myöntämisen tarkemmat taloudelliset edellytykset

Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 4 momentissa tarkoitetuista järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä. Pykälä tarkentaisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:ssä järjestämisluvan myöntämisedellytyksistä säädettyä taloudellisten edellytysten osalta. Jotta hakijalle voitaisiin

myöntää ammatillisen koulutuksen järjestämislupa, hakijalla tulisi olla hakemansa tehtävän toteuttamiseksi riittävä maksuvalmius ja vakavaraisuus sekä riittävä arvio maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden hallinnasta ja toiminnan kannattavuudesta suunniteltuna ammatillisen koulutuksen toiminnan aloittamisvuonna ja neljän sitä seuraavan vuoden aikana. Maksuvalmiudella tarkoitettaisiin hakijan edellytyksiä kattaa lyhytaikaiset taloudelliset sitoumuksensa. Vakavaraisuus edellyttäisi hakijan kykyä selviytyä tulojen mahdollisista vuosittaisista vaihteluista. Toiminnan kannattavuus edellyttäisi tulojen ja kustannusten tasapainoa keskipitkällä aikavälillä. Näiden edellytysten arvioimisessa opetus- ja kulttuuriministeriö käyttäisi järjestämislupahakemukseen liitettyjä asiakirjoja ja selvityksiä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 §:n 1 momentissa säädetään, ettei tutkintoja tai koulutusta saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että mikäli hakija harjoittaisi voittoa tavoittelevaa elinkeinotoimintaa muutoin kuin erillisen kirjanpitovelvollisen yksikön kautta, hakijan tulee voida erottaa voittoa tavoitteleva elinkeinotoiminta voittoa tavoittelemattomasta ammatillisen koulutuksen toiminnasta.

### 3 luku. **Henkilökohtaistaminen**

#### 9 §. *Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät tiedot*

Pykälässä säädettäisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä, jonka mukaan koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatii ja päivittää koulutuksen järjestäjä yhdessä opiskelijan kanssa. Nykyisin henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan merkittävistä tiedoista säädetään ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2015) 7 §:ssä. Oppisopimukseen liitettävästä opiskelijan henkilökohtaisesta opiskeluohjelmasta puolestaan säädetään nykyisin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä tiedoista, jotka aina on merkittävä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan siitä ilmenevät suunnitelmaan merkittävät vähimmäistiedot. Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan voitaisiin tarvittaessa merkitä myös muita tietoja. Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät tiedot voivat tarkentua tai muuttua tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Suunnitelma on tarkoitus pitää ajantasaisena, joten sitä on päivitettävä tarvittaessa. Päivittäminen tapahtuu samojen periaatteiden mukaan kuin suunnitelman laatiminenkin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarvetta kartoitettaessa selvitetään opiskelijan puuttuva osaaminen ottaen huomioon momentin 2–4 kohdassa tarkoitettut tiedot. Kun opiskelijan puuttuva osaaminen on selvitetty, henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan, millä tavalla, missä ja milloin tarvittava osaaminen hankitaan.

Samalla henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa kartoitetaan opiskelijan mahdollinen tarve momentin 7–9 kohdassa tarkoitettuihin ohjaukseen ja tukeen, erityiseen tukeen sekä opiskeluvalmiuksia tukeviin opintoihin. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet sekä tarvittaessa lain 63 §:ssä tarkoitettut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot, 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista ja osaamistavoitteista poikkeaminen.

Ehdotetun momentin 7 kohdan mukainen ohjaus ja tuki on tarkoitettu opiskelijoille, jotka tarvitsevat opinnoissaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 61 §:ssä tarkoitettua ohjausta laajempaa ohjausta, mutta jotka eivät kuitenkaan ole oikeutettuja erityiseen tukeen. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, kun maahanmuuttajataustainen tai vieraskielinen opiskelija tarvitsee yksilöllisempää ohjausta tai kielellistä tukea hankkiakseen osaamista työpaikalla.

Ehdotetun momentin 8 kohdan mukaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettun erityisen tuen sisältö. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi tarvitsee pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisellä tuella tarkoitetaan opiskelijan tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityistä tukea saavan opiskelijan erityisen tuen tarpeet vaihtelevat. Siten erityisen tuen tarve on määriteltävä jokaiselle opiskelijalle yksilöllisesti, ja tavoitteiden saavuttamista on tuettava yksilöllisesti suunnitellun ja ohjatun oppimisprosessin avulla. Lain 67 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan opiskelijalle tarjottavan erityisen tuen sisältö, osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen.

Ehdotetun momentin 9 kohdan mukaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitettut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot. Opiskeluvalmiuksia tukevien opintojen tarkoituksena on, että opiskelija hankkii sellaista yksilöllisiin tarpeisiinsa perustuvaa osaamista, joka antaa hänelle edellytykset osallistua tutkintokoulutukseen ja osoittaa osaamisensa näytössä tai muulla tavoin. Opintoihin voi sisältyä esimerkiksi kielikoulutusta silloin, kun opiskelijalla on puutteellinen osaaminen tutkintoon liittyvässä suomen- tai ruotsinkielen sanastossa tai ammattiin liittyvissä kielen käytön tavoissa, joita voisivat olla esimerkiksi ammatille tyypilliset tavat esittää tai tuottaa kirjallista aineistoa.

Henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin momentin 10 kohdan mukaan näyttöjen ajankohdat ja sisällöt sekä näyttöympäristöt. Lisäksi suunni-

telmaan merkittäisiin näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä kuin henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laativa koulutuksen järjestäjä. Näytön voi järjestää muu koulutuksen järjestäjä silloin, jos koulutus on hankittu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hankinnan kautta toiselta koulutuksen järjestäjältä. Näyttöjen sisältöjen osalta henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellaan, mitä osaamista kyseisessä näytössä on tarkoitus osoittaa ja minkälaisissa työtilanteissa tai työprosesseissa osaaminen osoitetaan. Näyttöympäristöillä tarkoitetaan niitä työpaikkoja tai perustellusta syystä muita paikkoja, esimerkiksi oppilaitoksen työmaita, virtuaalisia ympäristöjä tai simulaattoreita, joissa ammatillinen osaaminen osoitetaan käytännön työtehtäviä tekemällä.

Ehdotetun momentin 11 kodan mukaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin 10 kohdassa tarkoitettuja tietoja vastaavat tiedot myös muusta osaamisen osoittamisesta, kuten valmentavien koulutusten tai yhteisten tutkinnon osien osaamisen osoittamisesta, jos yhteisten tutkinnon osien tai niiden osa-alueiden osaamista ei osoiteta ammatillisten tutkinnon osien yhteydessä. Yksilöllisen osaamisen arvioinnin osalta suunnitelmaan merkitään yksilöllisen arviointiasteikon mukainen osaamisen arviointi.

Momentin 13 kohdassa tarkoitetussa urasuunnitelmassa suunniteltaisiin toimenpiteet, joilla edistettäisiin opiskelijan työllistymistä tai jatko-opintoihin sijoittumista välittömästi tutkinnon tai koulutuksen suorittamisen jälkeen. Urasuunnittelu koskisi opiskelijan opintojen aikaisen osaamisen hankkimisen sisällön ja toteutuksen suunnittelua sekä yksilöllisten valintojen tekemistä, jotta yksilön osaaminen vastaisi työelämän tarpeita ja edesauttaisi työllistymistä. Lisäksi urasuunnitelmaan sisältyisi jatko-opintosuunnitelma taikka suunnitelma työelämään siirtymiseksi tai työuralla etenemiseksi.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetut tiedot merkittäisiin aina opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen 1 momentin 6 kohdan perusteella kirjatun tarpeen mukaisesti, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi ainakin tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen sekä 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tiedoista, jotka merkitään henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi silloin, jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena. Mikäli tutkintokoulutuksessa oleva opiskelija hankkisi henkilökohtaistamisen yhteydessä todettua osaamista omalla työpaikalla ilman, että siitä on erikseen sovittu koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan työnantajan kanssa, kirjattaisiin se henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaisesti. Siten muussa kuin oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvassa työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ei sovellettaisi pykälän 3 momentissa säädettyä.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan mukaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin oppisopimuskoulutuksessa tai koulutusopimukseen perustuvassa koulutuksessa olevan opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Tarkoitus on, että suunnitelmaan merkittäisiin koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, joka on osallistunut opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja joka ohjaa opiskelijan osaamisen hankkimista. Jos opiskelija ehdotetun pykälän 1 momentin 6 kohdan perusteella suorittaa esimerkiksi tutkinnon osia useammasta tutkinnosta, voitaisiin tällöin nimetä myös useampia opettajia tai koulutuksen järjestäjän edustajia suoritettavien tutkinnon osien mukaisesti. Perusteltu syy muun koulutuksen järjestäjän edustajan nimeämiseen olisi esimerkiksi silloin, jos oppisopimuskoulutus järjestetään kokonaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ilman, että sitä täydennettäisiin muissa koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvalla osaamisen hankkimisella. Tällöin olisi tarkoituksenmukaista, että myös muu kuin opettaja voi toimia koulutuksen järjestäjän kontaktihenkilönä järjestettävän oppisopimuskoulutuksen osalta. Perusteltu syy muun koulutuksen järjestäjän edustajan nimeämiseen olisi myös esimerkiksi silloin, jos opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan on osallistunut muu koulutuksen järjestäjän edustaja kuin opettaja.

Momentin 2 kohdan mukaan oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäisiin 1 kohdassa tarkoitetun työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestämisluvassa voidaan määrätä oikeudesta järjestää lain 30 §:ssä tarkoitetun koulutuksen hankinnan kautta oppisopimuskoulutuksena kaikkia lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja sekä lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta. Myös koulutusta hankkivalla koulutuksen järjestäjällä tulee olla henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa nimetty edustaja, koska kyseinen koulutuksen järjestäjä vastaa viime kädessä hankkimastaan koulutuksesta sekä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 momentin 1–7 kohdassa tarkoitettujen tietojen tulee olla kirjattuna henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan suunnitelmaa hyväksyittäessä, sillä mainituissa kohdissa tarkoitetut tiedot muodostavat perustan sille, että opiskelija voi suorittaa tutkinnon tai tutkinnon osan taikka osallistua valmentavaan koulutukseen hänen tavoitteitaan parhaiten tukevalla tavalla. Mainitut tiedot ovat myös tarpeen sen varmistamiseksi, että osaamisen hankkiminen on ylipäänsä tarpeellista ja mahdollista. Jo suunnitelmaa hyväksyittäessä tarvitaan tiedot siitä, mitkä ovat opiskelijan tavoitteet, mitä osaamista opiskelijalta puuttuu ja onko opiskelijalla tarvetta tavanomaista laajemmalle oppimisen ohjaukselle ja tuelle, jotta opiskelijan opintopolku voitaisiin käynnistää mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti ja tarve osaamisen hankkimiselle voitaisiin todentaa. Kohdassa 1 tarkoitetut suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat voitaisiin kuitenkin kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan suunnitelman hyväksymisvaiheessa valinnaisten tutkinnon tai koulutuksen osien osalta vain siltä osin, kun ne ovat koulutuksen aloittavan

opiskelijan osalta tiedossa ja kirjattavissa. Suunnitelmaa voidaan täydentää valinnais-  
ten tutkinnon ja koulutuksen osien osalta koulutuksen edetessä, kun opiskelija tunnis-  
taa omat vahvuutensa ja urasuunnitelmat selkiytyvät. Tarkoitus kuitenkin on, että  
opiskelijan yksilöllinen opintopolku suunniteltaisiin mahdollisimman kattavasti jo  
koulutuksen alkaessa, vaikka suunnitelmaa olisikin tarve myöhemmin päivittää.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävi-  
en yhteydessä oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena,  
tulisi henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olla suunnitelmaa hy-  
väksyttäessä merkittynä lisäksi 1 momentin 10 kohdassa sekä 3 momentin 1–5 koh-  
dassa tarkoitetut tiedot. Nämä tiedot ovat tarpeen suunnitelmaa hyväksyttäessä, jotta  
oppisopimus tai koulutussopimus voidaan tehdä. Pykälän 3 momentin 2 ja 5 kohdassa  
tarkoitettujen tietojen merkitseminen koskee pelkästään oppisopimuskoulutusta ja 4  
kohdassa tarkoitettujen tietojen merkitseminen koskee pelkästään koulutussopimuk-  
seen perustuvaa koulusta. Näyttöihin liittyviä tietoja ei välttämättä ole aina mahdolis-  
ta kirjata henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kaikilta osin 1 mo-  
mentin 10 kohdassa määritellyllä tarkkuustasolla. Etenkin näyttöjen ajankohtia joutu-  
taan usein muuttamaan sen mukaan, miten puuttuvan osaamisen hankkiminen käytän-  
nössä etenee ja miten näytöt ovat ajoitettavissa näyttötyöpaikan arkeen. Tarkoitus on,  
että näytöt suunniteltaisiin koulutuksen alkaessa niin tarkalla tasolla kuin mahdollista,  
vaikka esimerkiksi näyttöjen ajankohtia tai näyttöympäristöjä jouduttaisiinkin myö-  
hemmin muuttamaan.

Muiden pykälässä säädettyjen tietojen osalta henkilökohtaista osaamisen kehittämis-  
suunnitelmaa voidaan täydentää myöhemmin koulutuksen ja tutkinnon suorittamisen  
edetessä.

#### 10 §. *Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen*

Pykälässä säädettäisiin tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen  
tunnustamisesta. Osaamisen tunnistamisen perusteella arvioitaisiin, miltä osin opiske-  
lijän esittämien asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella voidaan ehdottaa hänen  
jo osoittamansa osaaminen tunnustettavaksi tai miltä osin opiskelija voitaisiin hänen  
jo saavuttamansa osaamisen perusteella ohjata suoraan hänelle soveltuvan tutkinnon,  
sen osan tai osien osoittamiseen, eli näyttöön tai yhteisten tutkinnon osien tai niiden  
osa-alueiden osalta osoittamaan osaamisensa muulla tavoin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa tutkinnon suorittajalla on suori-  
tettuna tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka lukio-opintoja,  
korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia  
opintoja, jotka voitaisiin sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa. Tutkinnon osa tai  
yhteisten tutkinnon osien osa-alue sekä lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut  
toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot sisällytettäisiin osaksi  
suoritettava tutkintoa silloin, kun ne ovat suoritettu voimassa olevien ammatillisen pe-  
rustututkinnon, ammattitututkinnon tai erikoisammattitututkinnon perusteiden mukaisesti.  
Lisäksi edellytettäisiin, että suoritettavana olevan tutkinnon muodostumissäännöt  
mahdollistaisivat tutkinnon osan tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueen taikka edellä  
mainittujen opintojen sisällyttämisen tutkintoon. Valinnaisten tutkinnon osien osalta  
edellytettäisiin edellisten lisäksi, että henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunni-

telmassa sovitaan kyseisen tutkinnon osan sisältyvän tutkintokoulutuksen opiskelijan tutkintoon. Näissä tilanteissa koulutuksen järjestäjä tunnustaisi suoritettua tutkinnon osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen tai lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot suoraan osaksi suoritettavaa tutkintoa. Momentissa tarkoitetuissa tilanteissa voitaisiin tunnustaa ainoastaan kokonaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin osaamisen tunnustamisesta tilanteessa, jossa opiskelijalla on aiemmin suoritettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka niitä sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, jotka eivät kuitenkaan ole voimassa olevien ammatillisten tutkintojen perusteiden mukaisia ja joita ei näin ollen voida 1 momentissa tarkoitettulla tavalla sisällyttää suoraan osaksi tutkintoa. Tällöin koulutuksen järjestäjä toimittaisi opiskelijan toimittamat asiakirjat ja muut selvitykset osaamisen arvioijille sen arvioimiseksi, vastaavatko aiemmin suoritettut tutkinnot, tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet taikka niitä sisällöllisesti vastaavat lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot parhaillaan suoritettavana olevan tutkinnon perusteita ja mitä tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita asiakirjojen ja selvitysten perusteella on mahdollista tunnustaa osaksi suoritettavaa tutkintoa. Samalla arvioijat varmistaisivat asiakirjojen ja muiden selvitysten perusteella opiskelijan osaamisen ajantasaisuuden. Arvioinnin perusteella arvioijat päättäisivät, miltä osin todennettu osaaminen soveltuu tunnustettavaksi vastaamaan suoritettavana olevan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Lähtökohtaisesti suoraan asiakirjojen perusteella tunnustettaisiin vain kokonaisia tutkinnon osia. Jos arvioijat kuitenkin päätyisivät siihen, että opiskelijan aiemmin hankkima arvioitu ja todennettu osaaminen vastaa vain osaa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista tai yhteisten tutkinnon osan osa-alueen osaamistavoitteista, osaaminen tunnustettaisiin ehdotetussa 3 momentissa säädetyllä tavalla osoittamalla osaaminen siltä osin, kun sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu.

Opiskelijalla voi olla myös muuta kuin ehdotetussa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tavoitteena olevaan tutkintoon liittyvää aiempaa osaamista. Tällainen aiempi osaaminen voi perustua esimerkiksi työkokemukseen, harrastuneisuuteen tai koulutukseen, jossa ei ole suoritettu tutkintoja tai niiden osia. Jos henkilökohtaistamisen yhteydessä todettaisiin, että opiskelijalla on riittävästi sellaista aiempaa osaamista, jonka perusteella hän voi saada suoritetuksi tutkinnon osan tai osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, koulutuksen järjestäjä ohjaisi opiskelijan näiltä osin suoraan osoittamaan osaamisensa näytössä tai yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden osalta muulla tavoin. Osaaminen osoitettaisiin vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima osaamista ja sen tunnistamista ja tunnustamista koskevat tiedot ja suunnitelmat kirjattaisiin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan.

#### 4 luku. Osaamisen arviointi ja todistukset

## 11 §. Tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikko

Pykälässä säädettäisiin tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikosta. Osaamisen arvioinnista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä, jonka 2 momentin mukaan osaamisen arviointiasteikosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytty osaaminen arvioitaisiin käyttäen asteikkoa 1–5 nykyisen kolmiportaisen arviointiasteikon kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1) sijasta. Tarkoitus on muuttaa arviointiasteikko niin, että arvosanat 1 ja 2 olisivat tyydyttäviä, arvosanat 3 ja 4 hyviä ja arvosana 5 kiitettävä. Arviointiasteikko muutettaisiin viisiportaiseksi, jotta ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden arvosanat olisivat nykyistä erottelevampia ja opiskelijoiden näkökulmasta siten myös oikeudenmukaisempia. Nykyistä erottelevampi arviointiasteikko mahdollistaisi sen, että korkeakoulut voisivat hyödyntää ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksia nykyistä paremmin opiskelijavalinnoissa ja ammatillisen koulutuksen oppimistuloksia voitaisiin analysoida nykyistä tarkemmalla tasolla myös kansallisissa oppimistulosten arvioinneissa. Lisäksi viisiportainen arviointiasteikko motivoisi opiskelijoita tavoittelemaan parempaa osaamista ja korkeimpia arvosanoja.

Ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat arvioitaisiin jatkossa asteikolla hyväksytty/hylätty. Nykyisin yhteiset tutkinnon osat on myös arvioitu kolmiportaisella asteikolla. Yhteisestä tutkinnon osasta saisi arvosanan hyväksytty, kun kaikki sen suorittamiseksi edellytetyt osa-alueet on hyväksytysti suoritettu. Hyväksytty/hylätty-arviointiasteikon käyttö vähentäisi koulutuksen järjestäjien ja opettajien työmäärää nykyisestä, kun yhteisille tutkinnon osille ei tarvitsisi antaa erikseen osa-alueiden arvosanojen perusteella muodostettua yhteistä arvosanaa. Yhteisen tutkinnon osan arvosanalla ei ole sellaisenaan kovinkaan suurta informaatioarvoa, sillä se kokoa samaan arvosanaan esimerkiksi äidinkielen, toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten, digitaalisessa ympäristössä toimimisen sekä taiteen ja luovan ilmaisun arvosanat. Korkeakouluvalintojen ja työnhakutilanteiden näkökulmasta informatiivisempi on yhteisten tutkinnon osien osa-alueen arvosana, joka annetaan asteikolla 1–5 ja joka on nähtävissä tutkintotodistuksen pakollisena liitteenä olevasta opintorekisteriotteesta tai vastaavasta selvityksestä ja jatkossa myös KOSKI-palvelusta.

Jos osaamisen arviointia on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukaisesti mukautettu, tutkinnon suorittajan osaaminen arvioitaisiin lisäksi sanallisesti. Nykytilaa vastaavasti tieto opiskelijan yksilöllisestä osaamisen arvioinnista olisi merkittävä tutkinnon suorittajalle annettavaan todistukseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että ehdotetussa 1 momentissa säädetyistä poiketen ammatillisen perustutkinnon valinnaisiin ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon tutkinnon osa arvioitaisiin asteikolla hyväksytty/hylätty.

Pykälän 3 momentin mukaan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkinnon osien osaaminen arvioitaisiin asteikolla hyväksytty/hylätty. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa tutkinnon osien osaaminen arvioitaisiin asteikolla hyväksytty/hylätty myös silloin, kun valinnaisena tutkinnon osana on ammatillisen perustutkinnon osa. Säännös

vastaisi voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n 2 momenttia.

#### 12 §. *Valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikko*

Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 4 momenttia vastaavasti osaamisen arviointiasteikosta valmentavan koulutuksen osalta. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa koulutuksen osien osaaminen arvioitaisiin asteikolla hyväksytty/hylätty. Kuitenkin jos valmentavaan koulutukseen sisältyy ammatillisen perustutkinnon tutkinnon perusteiden mukaisia tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, sovellettaisiin kuitenkin ehdotetun 11 §:n 1 momentissa säädettyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti, että työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa osaaminen arvioitaisiin sanallisesti.

#### 13 §. *Arviointiaineiston säilyttäminen*

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 55 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 a §:ää vastaavasti arviointiaineiston säilyttämisestä. Ehdotetun säännöksen mukaan tutkintokoulutuksen tai valmentavan koulutuksen opiskelijalle olisi varattava tilaisuus tutustua kirjalliseen tai muutoin tallennettuun osaamisen arvioinnin perusteella syntyneeseen arviointiaineistoon. Arviointiaineisto olisi säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan arvosanan antamisesta.

#### 14 §. *Todistusten sisältö*

Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen tutkintotodistuksen, suoritetuista tutkinnon osista annettavan todistuksen, opiskelijan osaamisesta annettavan todistuksen, suoritetusta koulutuksesta annettavan todistuksen ja suoritetuista koulutuksen osista annettavan todistuksen sekä muuhun ammatilliseen koulutukseen, tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta annettavan todistuksen sisällöstä.

Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältäisivät suoritettut tutkinnon osat sekä niiden osaamispisteet ja arvosanat sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanojen osaamispisteillä painotetun keskiarvon. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n 1 momenttia. Sen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:ssä tarkoitettu tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältävät suoritettut tutkinnon osat ja niiden arvosanat. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n mukainen tutkintotodistuksen osana oleva näyttötodistus sekä suoritetuista tutkinnon osista annettavaan todistukseen sisältyvä todistus ammattiosaamisen näytöistä, jotka opiske-

lija on suorittanut, jäisivät pois. Tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista olisivat siis yksiosaisia, vaikka niihin voisi sisältyä pakollisia liitteitä.

Pykälän 1 momentin mukaan todistuksesta tulisi lisäksi ilmetä tutkinnon sijoittuminen tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksen tasolle tutkintojen ja muiden osaamis-kokonaisuuksien viitekehyksestä annetun valtioneuvoston asetuksen (120/2017) liitteen mukaisesti. Asetuksen liitteen mukaan ammatilliset perustutkinnot ja ammattitutkinnot sijoittuvat viitekehyksen tasolle 4 ja erikoisammattitutkinnot tasolle 5. Opiskelijan suorittaman ammatillisen tutkinnon sijoittumisen viitekehyksen tasolle olisi tarkoituksenmukaista ilmetä nimenomaan tutkintotodistuksesta tai todistuksesta suoritetuista tutkinnon osista, jotta merkintä olisi kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa yhdenmukaisesti opiskelijalle aina annettavassa asiakirjassa. Merkintä olisi mahdollista tehdä myös todistuksen pakollisiin liitteisiin, esimerkiksi kansainväliseen käyttöön tarkoitettuun liitteeseen kuten korkeakouluissa, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkintojen todistuksiin ei sisälly pakollisia liitteitä.

Pykälän 2 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:n 2 momentissa tarkoitettu todistus opiskelijan osaamisesta sisältäisi sanallisen kuvauksen opiskelijan osaamisesta niissä tutkinnon osissa, joissa opiskelija ei lain 64 §:n 2 momentissa tarkoitetun osaamisen arvioinnin mukauttamisen tai 66 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen vuoksi ole saavuttanut keskeisiä tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n 6 momenttia.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 58 §:ssä säädetään valmentavan koulutuksen suorittamisesta annettavasta todistuksesta. Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 58 §:ssä tarkoitettu todistus suoritetusta koulutuksesta ja todistus suoritetuista koulutuksen osista sisältäisivät suoritettut valmentavan koulutuksen osat sekä niiden osaamispisteet ja arvosanat.

Pykälän 4 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 59 §:ssä tarkoitettu todistus muuhun ammatilliseen koulutukseen, tutkintokoulutukseen tai valmentavaan koulutukseen osallistumisesta sisältäisi tiedot koulutuksen sisällöstä ja kestosta. Säännöksessä tarkoitettuna todistuksena voidaan käyttää myös otetta opintosuoritusrekisteristä, jos se sisältää ehdotetussa momentissa säädetyt tiedot koulutuksen sisällöstä ja kestosta.

## 15 §. Todistusten liitteet

Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitettuun ammatillisen perustutkinnon tai sen osan tai osien suorittamisesta annettavan todistuksen liitteistä. Pykälän 1 momentin mukaan ammatillisen perustutkinnon tai sen osan tai osien suorittamisesta annettavaan todistukseen tulisi liittää ote opintosuoritusrekisteristä tai muu vastaava selvitys, josta ilmenevät opiskelijan suorittamat yhteisten tutkinnon osien pakolliset ja valinnaiset osa-alueet sekä niiden osaamispisteet ja arvosanat ja muut tutkinnon osaa pienemmät kokonaisuudet.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi opiskelijan pyynnöstä antaa kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite, joka sisältäisi tiedot opiskelijan suorit-

taman tutkinnon tuottamasta osaamisesta sekä tutkinnon tasosta ja asemasta suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Säännös vastaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 a §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulisi liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta opiskelijalla olevasta ammattipätevyydestä, jos ammattipätevyys on tutkinnon perusteissa määrätty osaksi tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia. Voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 a §:n 3 momentin mukaan todistukseen suoritetuista tutkinnon osista tulee liittää selvitys ammattialaa koskevaan sääntelyyn perustuvasta ammattipätevyydestä, joka opiskelijalla on suoritettujen tutkinnon osien perusteella. Ehdotuksen mukainen tiukempi rajausta on tarpeen, koska jos ammattipätevyyttä ei ole määrätty tutkinnon perusteissa osaksi tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksia, on tutkinnon perusteiden pohjalta vaikeaa tulkita, onko tutkinnon osan sisältö sellainen, joka antaa ammattipätevyyden. Tällaisen tulkinnan jättäminen koulutuksen järjestäjän tehtäväksi ei ole tarkoituksenmukaista, vaan työnantajan tulisi työnhakutilanteessa tehdä tulkinta aina asianomaisen ammattialaa koskevan lainsäädännön perusteella tarvittaessa asianomaista hallinnonala konsultoiden.

## 5 luku. Työpaikalla järjestettävä koulutus

### 16 §. *Oppisopimus*

Pykälässä säädettäisiin tiedoista, jotka tulee ilmetä oppisopimuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan oppisopimuksesta tulee ilmetä nykytilaa vastaavasti sopimuksen voimassaoloaika, koeajan pituus sekä opiskelijan palkkauksen perusteet. Lisäksi oppisopimuksesta tulisi jatkossa ilmetä myös sovellettava työaika, jotta opiskelijan viikoittainen työaika olisi todennettavissa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 §:n 1 momentin mukaan oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan viikoittaisen työajan tulee olla keskimäärin vähintään 25 tuntia, jotta oppisopimuskoulutuksen voidaan katsoa olevan pääosin työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta. Nykyisin oppisopimuksesta tulee käydä ilmi myös tutkinto, joka oppisopimuskoulutuksena suoritetaan tai johon oppisopimuskoulutus valmistaa. Jatkossa suoritettava koulutus, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus sekä noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet ilmenisivät oppisopimukseen liitettävästä opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelman osasta.

Pykälän 2 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 §:n 2 momentissa tarkoitettu oppisopimukseen liitettävästä opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelman osasta tulisi ilmetä ehdotetun 9 §:n 1 momentin 1 ja 10 kohdassa sekä 9 §:n 3 momentin 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettut tiedot.

### 17 §. *Sopimus oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä*

Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä koskevassa sopimuksessa sovittavista asioista. Säännös korvaisi voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ää, jossa säädetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestet-

tävää koulutusta ja ammattiosaamisen näyttöjä koskevassa sopimuksessa sovittavista asioista. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa sovittaisiin nykytilaa vastaavasti osapuolten tehtävistä, työnantajalle mahdollisesti maksettavasta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettusta koulutuskorvauksesta sekä muista tarpeellisista oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Tällainen muu tarpeellinen sovittava asia olisi esimerkiksi koulutustyöpaikan mahdollisesti hyödyntämä ohjausresurssi toisesta työpaikasta jonkin tutkinnon osan vaatiman osaamisen tai muun rajatun osaamisen osalta laadukkaan ohjauksen turvaamiseksi. Lisäksi sopimuksessa sovittaisiin jatkossa myös oppisopimuskoulutuksen aloitus- ja päättymispäivästä, jotta ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymisen kannalta olisi selkeästi tiedossa oppisopimuskoulutuksen tarkat aloitus- ja päättymispäivät. Tiedot opiskelijan ohjauksesta ja näyttöjen järjestämisestä sekä tutkinnon perusteiden mukaisesti työpaikalla hankittava osaaminen ilmenisivät jatkossa oppisopimukseen liitettävästä henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman osasta, joten niistä ei erikseen tarvitsisi sopia koulutuksen järjestäjän ja työnantajan välisessä sopimuksessa.

## 18 §. Koulutussopimus

Pykälässä säädettäisiin koulutussopimuksessa sovittavista asioista. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisen työssäoppimisen osalta koulutuksen järjestäjä on sopinut kirjallisesti työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävästä koulutuksesta työnantajan kanssa. Sopimuksella sovittavista asioista on säädetty tarkemmin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:ssä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän ja koulutussopimustyöpaikan edustajan välisessä koulutussopimuksessa sovittaisiin osapuolten tehtävistä, koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen aloitus- ja päättymispäivästä sekä muista tarpeellisista koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista. Tällainen muu tarpeellinen sovittava asia olisi esimerkiksi koulutussopimustyöpaikan mahdollisesti hyödyntämä ohjausresurssi toisesta työpaikasta jonkin tutkinnon osan vaatiman osaamisen tai muun rajatun osaamisen osalta laadukkaan ohjauksen turvaamiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 71 §:n 2 momentissa tarkoitettusta koulutussopimukseen liitettävästä opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelman osasta tulee ilmetä ehdotetun 9 §:n 1 momentin 1 ja 10 kohdassa sekä 9 §:n 3 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettut tiedot.

## 19 §. Koulutuskorvauksen määräytyminen

Pykälässä säädettäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 73 §:n 1 momentissa tarkoitettuna koulutuskorvauksen määräytymisestä oppisopimuskoulutuksessa. Lain 73 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä maksaa oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle koulutuskorvausta, jos työnantajalle arvioidaan aiheutuvan kustannuksia työpaikalla tapahtuvasta opiskelusta ja sen ohjaamisesta. Koulutuskorvausta ei tarvitsisi maksaa, jos osapuolet yhdessä katsoisivat, että se ei ole tarpeellista.

Ehdotetun säännöksen mukaan työnantajalle oppisopimuskoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia arvioitaessa otettaisiin huomioon tarvittava tutkinnon perusteissa edellytetty ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun muun ammatillisen koulutuksen edellyttämä osaamisen hankkiminen, opiskelijan osaaminen ja työkokemus, opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet tai opiskelijan saama erityinen tuki. Jos opiskelijalla ei ole, tai on hyvin vähän aiemmin hankittua osaamista tai työkokemusta, edellyttää se koulutustyöpaikalta työelämän perusasioihin perehdyttämistä ja toimintatapoihin ohjaamista, jolloin tästä aiheutuvat kustannukset tulisi ottaa huomioon koulutuskorvausta määritettäessä. Opiskelijan erityisen tuen perusteena voi olla esimerkiksi sellainen fyysinen vamma, joka edellyttää erityisiä järjestelyjä myös koulutustyöpaikalla, jolloin näistä järjestelyistä työnantajalle aiheutuvat kustannukset tulisi myös ottaa huomioon koulutuskorvausta määritettäessä.

## 6 luku. **Erinäiset säännökset**

### 20 §. *Opiskeluoikeuden peruuttaminen*

Pykälässä säädettäisiin tutkinnoista, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ää sovelletaan. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 16 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 8 §:ssä säädettyä. Nykytilasta poiketen ehdotetussa pykälässä ei mainittaisi enää lennonjohdon perustutkintoa, linja-autonkuljettajan ammattitutkintoa, puutavaran autokuljetuksen ammattitutkintoa, yhdistelmäajoneuvonkuljettajan ammattitutkintoa eikä valmentajan erikoisammattitutkintoa, koska mainitut tutkinnot poistuvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta 31 päivästä joulukuuta 2017 lukien.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevat ns. SORA-säännökset tulivat voimaan vuoden 2012 alussa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä koulutukseen liittyviin käytännön työtehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä, jos lain 81 §:ssä tarkoitettuihin tutkintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä voi peruuttaa oikeuden suorittaa tutkinto sekä oikeuden osallistua tutkintokoulutukseen, kun koulutukseen tai ammatissa toimimiseen sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Opiskeluoikeus voidaan peruuttaa, jos 1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti koulutuksessa toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan koulutukseen liittyvissä käytännön tehtävissä oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä; 2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään täytä lain 40 §:n mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai 3) opiskelija on tutkintoa suorittamaan hakeutuessaan salannut sellaisen 41 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen ottamisensa opiskelijaksi.

## 21 §. Työelämätoimikuntien asettaminen, kokoonpano ja päätöksenteko

Pykälässä säädettäisiin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta. Säännös vastaisi soveltuvien osin voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ää, jossa säädetään nykyisten tutkintotoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään työelämätoimikunnista, jotka korvaavat voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiset tutkintotoimikunnat.

Pykälän 1 momentin mukaan työelämätoimikunnan jäsenten enemmistön tulisi olla työnantajien, työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Työnantajien ja työntekijöiden edustajia tulisi olla yhtä monta. Jos työelämätoimikunnan jäsen eroaa kesken toimikauden, hänen tilalleen nimettäisiin uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikunta valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimikunnan toimikaudeksi vastaavalla tavalla kuin nykyinen tutkintotoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tutkintotoimikunnan toimikaudeksi. Jatkossa työelämätoimikunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulisi olla työnantajien, työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Tarkoituksena on korostaa työelämän roolia ammatillisen koulutuksen kehittämisessä ja laadun varmistamisessa nykyisiin tutkintotoimikuntiin verrattuna. Lisäksi ehdotetun säännöksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 121 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikuntien sihteeristö vastaisi työelämätoimikuntien sihteerin tehtävistä.

Pykälän 3 momentin mukaan työelämätoimikunta kokoontuisi puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Työelämätoimikunta olisi päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Asiat ratkaistaisiin yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulisi päätökseksi se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut. Henkilövalinta ratkaistaisiin äänten mennessä tasan arvalla. Säännös vastaisi sisällöllisesti voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 3 momenttia.

## 22 §. Työelämätoimikuntien tehtävät

Työelämätoimikuntien tehtävistä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:ssä, jonka 2 momentin mukaan työelämätoimikuntien tehtävän on 1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittaa tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä pyynnöstä antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle lausuntoja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista; 2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa; ja 3) käsitellä lain 55 §:ssä tarkoitettua tutkintokoulutuksen opiskelijan

osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt. Lain 120 §:n 4 momentin mukaan työelämätoimikuntien tehtävistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin lain 120 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista tehtävistä. Ehdotetun pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen seuraamalla ammatillisten tutkintojen järjestämistä valtakunnallisen palaute-, seuranta- ja arviointitiedon avulla. Lisäksi momentin 2 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen tekemällä tarvittaessa vierailukäyntejä näyttöympäristöihin. Näyttöympäristöillä tarkoitetaan niitä työpaikkoja tai perustellusta syystä muita paikkoja tai esimerkiksi oppilaitoksen työmaita, virtuaalisia ympäristöjä tai simulaattoreita, joissa ammatillinen osaaminen osoitetaan käytännön työtehtäviä tekemällä. Sillä työelämätoimikunnalla, joka käsittelee tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt yhteisten tutkinnon osien osalta, on oltava mahdollisuus vierailla seuraamassa yhteisten tutkinnon osien osaamisen osoittamista käytännössä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä lain 120 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun tehtävän osalta. Ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen ainakin tekemällä Opetushallitukselle aloitteita toimialansa tutkintorakenteen tai tutkintojen perusteiden kehittämiseksi. Momentin 2 kohdan mukaan työelämätoimikunnat osallistuisivat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen myös antamalla lausunnon toimialansa tutkintoja koskevasta tutkintorakenteen muutosesityksestä ja tutkinnon perusteluonnoksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan työelämätoimikunnat voisivat osallistua myös oman toimialansa tutkintojen perusteiden toimeenpanon seurantaan silloin, kun seurantaa tehdään toimikunnan osaamis- ja toimialalla. Opetushallitus seuraa tutkinnon perusteiden toimeenpanoa määrääjoin ja erityisesti tutkinnon perusteiden merkittävien muutosten yhteydessä oman työnsä kehittämiseksi ja tueksi. Seurannan tarkoituksena on saada tietoa tutkinnon perusteiden kehittämisen tueksi. Lisäksi tarkoituksena on saada tietoa siitä, miten tutkinnon perusteiden toimeenpano koulutuksen järjestäjien tasolla etenee. Näin Opetushallitus voi omassa ohjauksessaan ja kehittämishankkeissaan keskittyä niihin toimeenpanon osa-alueisiin, jotka ovat koulutuksen järjestäjille seuranta-tiedon perusteella hankalia. Kaikki ammatilliset tutkinnot eivät ole mukana tutkinnon perusteiden toimeenpanon seurannassa samaan aikaan. Tarkoitus on, että työelämätoimikunnat voisivat halutessaan osallistua myös tutkinnon perusteiden seurannan suunnitteluun, toteutukseen, tulosten analysointiin ja tarvittavien kehittämistoimenpiteiden määrittelyyn silloin, kun seurantaa tehdään työelämätoimikunnan osaamis- ja toimialaan kuuluvissa tutkinnoissa.

## 23 §. Tiedotettavat asiat

Pykälässä säädettäisiin niistä asioista, joista koulutuksen järjestäjän tulisi tiedottaa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 123 §:ssä säädetään tutkinnon suorittamis-

mahdollisuuksista ja koulutuksesta tiedottamisesta. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tutkinnon suorittamismahdollisuuksista ja annettavasta koulutuksesta ja koulutukseen hakeutumisesta on tietoa yleisesti saatavilla. Pykälässä säädetty ei kuitenkaan koske henkilöstökoulutusta. Lain 123 §:n 2 momentin mukaan tiedotettavista asioista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi tiedottaa ainakin tutkintojen ja valmentavien koulutusten suorittamismahdollisuuksista ja muusta järjestettävästä koulutuksesta, hakumenettelyistä, tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan yksilöllisistä valinnan mahdollisuuksista, ammatillisen koulutuksen toteuttamistavoista ja oppimisympäristöistä, tutkinnon osien ja valmentavan koulutuksen osien järjestämisestä yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien, työelämän, nuorten työpajojen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä opetuksesta, opinto-ohjauksesta ja muusta tarjolla olevasta ohjauksesta ja tuesta, mukaan lukien opiskelunvalmiuksia tukevat opinnot ja erityinen tuki. Näistä asioista tiedottaminen on välttämätöntä, jotta sopivaa koulutusta itselleen etsivät henkilöt ja henkilöstönsä osaamisen kehittämistä suunnittelevat työpaikat saavat riittävät tiedot koulutuksen järjestäjän valintaa varten. Koulutuksen järjestäjä voisi vapaasti tiedottaa myös muista tutkintojen suorittamiseen ja koulutukseen liittyvistä asioista, joiden kautta sillä olisi esimerkiksi mahdollisuus profiloitua haluamallaan tavalla.

## 7 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

### 24 §. Voimaantulo

Pykälässä säädettäisiin asetuksen voimaantulosta. Säännöksen mukaan asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018, jolloin myös laki ammatillisesta koulutuksesta tulee voimaan.

### 25 §. Tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikkoa koskevat siirtymäsäännökset

Pykälässä säädettäisiin ehdotetussa 11 §:ssä tarkoitettua tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointiasteikkoa koskevista siirtymäsäännöksistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan poiketen siitä, mitä 11 §:n 1 momentissa säädetään, niiden opiskelijoiden, jotka ovat aloittaneet ammatillisen perustutkinnon suorittamisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa, osaaminen arvioitaisiin käyttäen ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa voimassa olevaa arviointiasteikkoa 1–3. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden osaaminen arvioitaisiin käyttäen ehdotetussa 11 §:ssä tarkoitettua uutta osaamisen arviointiasteikkoa 1–5.

Pykälän 2 momentin mukaan jos opiskelija on otettu suorittamaan ammatillista perustutkintoa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa, ja hän haluaisi siirtyä suorit-

tamaan tutkintoa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen annettavien uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 129 §:n 2 momentin siirtymäsäännösten nojalla, hänen aiemmin suorittamiensa ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat muunnettaisiin arviointiasteikosta 1–3 uuteen arviointiasteikkoon 1–5. Arvosanojen muuntaminen toteutettaisiin mekaanisesti siten, että vanhan 1–3 asteikon mukainen arvosana 1 vastaisi uudessa 1–5 asteikossa arvosanaa 1, vanhan asteikon arvosana 2 vastaisi uudessa asteikossa arvosanaa 3 ja vanhan asteikon arvosana 3 vastaisi uuden asteikon arvosanaa 5.

Arvosanojen muuntaminen koskisi myös niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat vanhojen tutkinnon perusteiden mukaisesti, mutta jotka eivät saa tutkintoaan suoritetuksi 31 päivään joulukuuta 2021 mennessä. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 129 §:n 2 momentin siirtymäsäännöksen mukaan ennen mainitun lain voimaantuloa tutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla sekä lain 129 §:n 1 momentissa tarkoitettulla ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen aloittaneella opiskelijalla on oikeus suorittaa tutkinto kumottujen lakien nojalla määrättyjen perusteiden mukaisesti 31 päivään joulukuuta 2021 saakka. Lain siirtymäsäännöksen mukaan opiskelija voi kuitenkin siirtyä suorittamaan tutkintoaan mainitun lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mainitun ajankohdan jälkeen opiskelija siirtyy suorittamaan tutkintoa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla määrättävien tutkinnon perusteiden mukaisesti.

Jos opiskelija haluaisi korottaa ehdotetun säännöksen mukaisesti mekaanisesti muunnettua arvosanaansa, olisi arvosanan korottaminen mahdollista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 56 §:ssä säädetyllä tavalla.

Pykälän 3 momentin mukaan arvosanojen muuntaminen tehtäisiin myös niille opiskelijoille, jotka aloittavat ammatillisen perustutkinnon suorittamisen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon eli 1 päivänä tammikuuta 2018 jälkeen, ja jotka siirtyvät lain 129 §:n 1 momentin siirtymäsäännöksen nojalla suorittamaan tutkintoaan uusien tutkinnon perusteiden mukaisesti 1 päivänä elokuuta 2018. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 129 §:n 1 momentin mukaan lain voimaantulon jälkeen koulutuksen järjestäjä voi ottaa opiskelijan suorittamaan tutkintoa kumottujen lakien (ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki) nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti kunnes lain 128 §:n 4 momentissa tarkoitetut vastaavan uuden tutkinnon perusteet ovat voimassa, ei kuitenkaan näyttötutkintona suoritettavaa ammatillista perustutkintoa. Lain siirtymäsäännöksen mukaan opiskelija, joka on otettu suorittamaan ammatillista perustutkintoa, siirtyy suorittamaan tutkintoa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti 1 päivänä elokuuta 2018. Opiskelijan 1.1.2018 ja 31.7.2018 välisenä aikana suorittamien ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden arvosanat muunnettaisiin arviointiasteikosta 1–3 uuteen arviointiasteikkoon 1–5. Näiden opiskelijoiden osalta arvosanojen muuntaminen toteutettaisiin osaamisen arvioinnin perusteella syntyneen arviointiaineiston perusteella siten, että vanhan asteikon mukainen arvosana 1 vastaisi uuden asteikon arvosanaa 1 tai 2, arvosana 2 vastaisi uuden asteikon arvosanaa 3 tai 4 ja arvosana 3 vastaisi uuden asteikon arvosanaa 5. Arviointiaineiston perusteella ratkaistaisiin, mitä

uuden arviointiasteikon arvosanaa vanhan arviointiasteikon arvosanat 1 ja 2 vastaisivat.

## 26 §. *Todistusten sisältöä ja liitteitä koskevat siirtymäsäännökset*

Pykälässä säädettäisiin todistusten sisältöä ja liitteitä koskevista siirtymäsäännöksistä. Todistusten sisällöstä säädetään ehdotetussa 14 §:ssä ja todistusten liitteistä ehdotetussa 15 §:ssä.

Pääsääntö on, että 1 päivänä tammikuuta 2018 lukien eli ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen todistukset annetaan uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisina, vaikka opiskelija suorittaisi tutkintonsa vanhojen tutkinnon perusteiden mukaisesti. Ehdotetun 1 momentin mukaan kuitenkin niiden opiskelijoiden, jotka ovat aloittaneet ammatillisen perustutkinnon suorittamisen ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti, ja jotka eivät siirry suorittamaan tutkintoa uusien tutkinnon perusteiden mukaisina, todistuksiin merkittäisiin tutkinnon osat ja niiden laajuudet osaamispisteinä sekä arvosanat vanhojen tutkinnon perusteiden ja ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa voimassa olleen osaamisen arviointiasteikon mukaisesti.

Ehdotetun 2 momentin mukaan niiden opiskelijoiden, jotka ovat aloittaneet ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon suorittamisen ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti, ja jotka eivät siirry suorittamaan tutkintoa uusien tutkinnon perusteiden mukaisina, todistuksiin merkittäisiin tutkinnon osat sekä arvosanat vanhojen tutkinnon perusteiden ja ennen ehdotetun asetuksen voimaantuloa voimassa olleen osaamisen arviointiasteikon mukaisesti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantulon jälkeen tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista sisältäisivät suoritettut tutkinnon osat osaamispisteineen. Ehdotetun 3 momentin mukaan poiketen siitä, mitä ehdotetussa 14 §:n 1 momentissa säädetään todistusten sisällöstä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla määrättyjen tutkinnon perusteiden mukaisesti ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa suorittavien opiskelijoiden tutkintotodistukseen tai todistukseen suoritetuista tutkinnon osista ei kuitenkaan sisältyisi osaamispisteitä, koska nykyisissä näyttötutkinnoissa ei ole osaamispisteitä.

Nykyisin ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 §:n mukaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu tutkintotodistus on kaksiosainen, ja se sisältää päättötodistuksen ja näyttötodistuksen. Jatkossa todistus olisi yksiosainen, eikä se sisältäisi näyttötodistusta. Nykyisin opiskelijan suorittamien ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen ammattiosaamisen näytöt ja niiden arvosanat ovat sisältyneet ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan tutkintotodistukseen sisältyvään näyttötodistukseen. Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin, että jos opiskelija on aloittanut tutkinnon suorittamisen ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa ja hänelle on annettu arvosanoja suorittamistaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuista ammattiosaamisen näytöistä, koulutuksen järjestäjän tulisi

opiskelijan pyynnöstä antaa todistukseen erillinen liite, josta ilmenevät opiskelijalle annetut ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat. Näin opiskelijan ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantuloa suorittamien ammattiosaamisen näyttöjen arvosanat eivät sisältyisi varsinaiseen tutkintotodistukseen, vaan niitä varten laadittaisiin erillinen asiakirja, joka olisi liitettävissä tutkintotodistukseen. Liite annettaisiin ainoastaan opiskelijan pyynnöstä.

## 5 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä valtiontaloudellisia tai kunnallistaloudellisia vaikutuksia.

Ammatilliseen perustutkintoon sisältyvien yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden pakollisuuden ja valinnaisuuden osalta säädettäisiin, että kaikkien yhteisten tutkinnon osien tulisi sisältää pakollisia osaamistavoitteita kaikilta kyseiseen tutkinnon osaan kuuluvilta osa-alueilta tutkinnon osan vähimmäislaajuuden verran. Pakollisia osaamistavoitteita olisi nykyisen 19 osaamispisteen sijaan 26 osaamispistettä. Valinnaisia osaamistavoitteita olisi puolestaan nykyisen 16 osaamispisteen sijaan 9 osaamispistettä, mutta valinnaisuus ei olisi enää sidottu tiettyyn yhteisen tutkinnon osaan.

Yksittäisen ammatillisen perustutkintoa suorittavan opiskelijan näkökulmasta ehdotus ei tarkoittaisi suurta muutosta nykytilaan verrattuna. Jatkossa opiskelijalla olisi osaamispisteinä laskettuna valittavana vähemmän valinnaisia osaamistavoitteita ja puolestaan enemmän pakollisia osaamistavoitteita, mutta valinnan mahdollisuudet olisivat kuitenkin sisällöllisesti lähes yhtä laajat kuin nykyisinkin. Opiskelijan valinnan mahdollisuudet säilyisivät sisällöllisesti ennallaan, kun jatkossa valinnaisuus ei olisi enää sidottu tiettyyn yhteisen tutkinnon osaan ja sen osa-alueisiin, vaan valinnaiset osaamistavoitteet voisivat olla mistä tahansa yhteisestä tutkinnon osasta ja tutkinnon osa-alueelta. Ehdotus mahdollistaisi edelleen yksilölliset ja opiskelijan tavoitteita tukevat opintopolut. Ehdotettu muutos antaisi myös vahvemman pohjan elinikäiselle oppimiselle ja jatko-opintoihin siirtymiselle lisäämällä pakollisten osaamistavoitteiden osuutta ja varmistamalla näin sen, että kaikilla ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla olisi riittävät perustiedot ja -taidot riippumatta siitä, minkä tutkinnon hän on suorittanut. Ehdotettuun yhteiskunta- ja työelämäosaamisen tutkinnon osaan kuuluva opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -osa-alue olisi uusi tarjottava osa-alue, mikä parantaisi opiskelijan valmiuksia suunnitella omaa opintopolkuaan jo opintojen aikana siten, että se tukisi opiskelijan urasuunnitelmia.

Jatkossa esimerkiksi yhteisiin tutkinnon osiin sisältyvä taide ja luova ilmaisu -osa-alue olisi voimassa olevasta ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta poiketen kaikille pakollinen, samoin osa nykyisin kokonaan valinnaisten etiikan, psykologian ja ympäristöosaamisen osa-alueiden osaamistavoitteista. Siten jatkossa ammatilliseen perustutkintoon sisältyisi pakollisina osaamistavoitteina osin sellaisia osaamistavoitteita, jotka nykyisin ovat valinnaisia. Sellaiset koulutuksen järjestäjät, jotka eivät ole nykyisin tarjonneet tällaisia valinnaisia osaamistavoitteita opiskelijoilleen, joutuisivat jatkossa niitä tarjoamaan niiden muuttuessa osaksi pakollisia osaamistavoitteita. Tällaisten koulutuksen järjestäjien opetushenkilöstön osaamista tulisi tarvittaessa laajentaa, jotta opetushenkilöstön osaaminen vastaisi jatkossa tarjottavan opetuksen vaatimuksia. Lisäksi ehdotettu yhteiskunta- ja työ-

elämäosaamisen tutkinnon osaan kuuluva opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiudet -osa-alue olisi uusi tarjottava osa-alue, mikä voisi edellyttää koulutuksen järjestäjän henkilöstön osaamisen kehittämistä. Käytännössä kuitenkin tällaista opiskelu- ja urasuunnitteluvalmiuksiin liittyvää opetusosaamista on jo opinto-ohjaajilla ja osalla opettajista.

Työelämän muutoksiin sopeutuminen ja oman osaamisen jatkuva kehittäminen työuran aikana edellyttää työntekijältä hyviä elinikäisen oppimisen taitoja. Yhteisten tutkinnon osien uudistamisella ja etenkin pakollisten osaamistavoitteiden lisäämisellä pyritään antamaan opiskelijoille muuttuvan työelämän ja yhteiskunnan edellyttämät toiminta- ja oppimisvalmiudet. Erityisesti halutaan varmistaa, että kaikilla opiskelijoilla olisi sellaiset perustiedot ja -taidot, jotka mahdollistavat ammatin vaihtamisen työuran aikana ja jotka antavat riittävät valmiudet jatkaa opintoja myös korkeakoulussa.

Ehdotettu mahdollisuus sisällyttää koulutuksen järjestäjän päättämiä osaamistavoitteita ja opiskelijan aiemmin hankkimaa tutkinnon perusteiden tavoitteita tukevaa, mutta ei niitä suoraan vastaavaa osaamista osaksi yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tukisi etenkin työelämässä jo olleiden aikuisten aiemmin hankkiman osaamisen tunnistamista osaksi yhteisiä tutkinnon osia.

Asetusehdotuksen mukaan ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus muodostuisivat jatkossa valinnaisista koulutuksen osista. Ehdotuksen mukainen nykyistä laajempi valinnaisuus ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen perusteissa mahdollistaisi aiempaa yksilöllisempää opintopolkua tutkintokoulutukseen pääsyyn.

Yhteen yhteiseen henkilökohtaistamisprosessiin siirtyminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjien toimintaprosesseja ja yhdenmukaistaisi yksilöllisten opintopolkujen laatimista. Jatkossa vain yhden suunnitelman laatiminen selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi koulutuksen järjestäjän henkilökohtaistamiseen liittyviä tehtäviä. Samoin henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä tiedoista säätäminen ehdotetulla tavalla selkeyttäisi suunnitelman laatimista ja yhdenmukaistaisi menettelytapoja. Lisäksi koulutuksen järjestäjä olisi aina selvillä siitä, mitä opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan tulee kirjata.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijan näkökulmasta henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma on jatkossa keskeinen pedagoginen työkalu tavoitteena olevan osaamisen saavuttamiseksi ja osoittamiseksi. Tarkoitus on, että sekä opiskelija, koulutuksen järjestäjä, työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen osallistuvat työpaikat että muut koulutuksen järjestäjän yhteistyökumppanit sitoutuvat siihen, mitä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on sovittu. Opiskelijan oikeusturvan ja opiskelijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta on tärkeää, että henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma laaditaan yhdenmukaisesti kaikkialla Suomessa ja että siihen kirjataan kaikki opiskelijan osaamisen kehittämisen kannalta keskeiset asiat.

Tutkintokoulutuksen opiskelijan aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta säätäminen parantaisi opiskelijan oikeusturvaa, koska opiskelijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että osaamisen tunnustamisen perusperiaatteet ja menettelytavat on määritelty yhteneväisesti kaikille tutkintokoulutuksen opiskelijoille, ja että kaikki opiskelijat tu-

levat kohdelluiksi yhdenvertaisesti. Ehdotetulla tavalla jatkossa osaamisen tunnistamisen perusteella arvioitaisiin, miltä osin opiskelijan aiemmin osoittama osaaminen voidaan ehdottaa tunnustettavaksi tai miltä osin opiskelija voitaisiin hänen jo saavuttamansa osaamisen perusteella ohjata suoraan hänelle soveltuvan tutkinnon, sen osan tai osien tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden osaamisen osoittamiseen. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen on osa opiskelijan yksilöllisen opintopolun rakentamista ja mahdollistaa keskittymisen opiskelijalta vielä puuttuvan osaamisen hankkimiseen. Osaamisen hankkiminen ja toisaalta resurssien suuntaaminen tehostuvat, kun opiskelijan tarvitsee hankkia vain sitä osaamista, joka häneltä vielä puuttuu.

Ammatillisen perustutkinnon ammatillisten tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden hyväksytyn osaamisen nykyisen kolmiportaisen arviointiasteikon muuttaminen viisiportaiseksi arviointiasteikoksi muuttaisi ammatillista perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden arvosanat nykyistä erottelevammiksi ja opiskelijoiden näkökulmasta siten myös oikeudenmukaisemmiksi. Uuden arviointiasteikon arvioidaan myös motivoivan opiskelijaa pyrkimään aiempaa parempiin arvosanoihin. Arviointiasteikon erottelevuus edistäisi myös ammatillisten tutkintojen nykyistä parempaa hyödyntämistä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Viisiportainen arviointiasteikko mahdollistaisi sen, että korkeakoulut voisivat halutessaan valita myös ammatillisen koulutuksen opiskelijoita suoraan todistusvalintojen perusteella, kun arviointiasteikko olisi riittävän erotteleva suorien todistusvalintojen tekemiseksi. Jatkossa arvosanat olisivat myös yhteneväiset korkeakoulujen arvosanojen kanssa, mikä voisi osaltaan helpottaa aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista eli niin sanottua AHOTointia korkeakouluopintojen alussa.

Uuden arviointiasteikon käyttöönotto lisäisi Opetushallituksen työmäärää, koska Opetushallituksen tulisi laatia arvioinnin kriteerit uuden arviointiasteikon mukaisille uusille arvosanoille kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin ja kaikkiin perustutkintojen tutkinnon osiin ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueisiin. Ammatillisen koulutuksen reformin aikataulusta johtuen arvioinnin kriteereitä ei ole mahdollista tässä vaiheessa mahdollista laatia niin, että myös arvosanojen 2 ja 4 kriteerit kuvattaisiin samaan tapaan arvioinnin kohteittain erotteleviksi kuin nykyisin. Arvioinnin kriteerien määrittelyä joudutaan tarkentamaan myöhemmin, kun ammatillisten perustutkintojen perusteita uudistetaan myöhemmin sitä mukaa, kun työelämän osaamistarpeet muuttuvat.

Lisäksi uuden arviointiasteikon käyttöönotto lisäisi jonkin verran koulutuksen järjestäjien työtä, sillä koulutuksen järjestäjät joutuisivat soveltamaan siirtymävaiheessa kahta eri arviointiasteikkoa opiskelijoidensa osaamisen arviointiin, kun osan opiskelijoiden osaaminen arvioitaisiin vanhan arviointiasteikon mukaisesti ja osan uuden arviointiasteikon mukaisesti. Koulutuksen järjestäjien tulisi samalla myös ylläpitää järjestelmää, jossa käytettäisiin kahta eri osaamisen arviointiasteikkoa. Koulutuksen järjestäjien tulisi myös perehdyttää osaamisen arviointia toteuttavat työelämän edustajat uuden arviointiasteikon mukaiseen arviointiin ja huolehdittava myös siitä, että opetushenkilöstö on tietoinen uudesta arviointiasteikosta ja siirtymävaiheen ratkaisuista.

Ehdotuksen mukaan ammatillisen perustutkinnon yhteiset tutkinnon osat arvioitaisiin jatkossa asteikolla hyväksytty/hylätty, yhteisten tutkinnon osien osa-alueet puolestaan asteikolla 1–5. Hyväksytty/hylätty-arviointiasteikon käyttö vähentäisi koulutuksen jär-

jestäjien ja opettajien työmäärää nykyisestä, kun yhteisille tutkinnon osille ei tarvitsisi antaa erikseen osa-alueiden arvosanojen perusteella muodostettua yhteistä arvosanaa.

Nykyisen ammatillisena peruskoulutuksena suoritettun ammatillisen perustutkinnon tutkintotodistuksen osana oleva näyttötodistus sekä suoritetuista tutkinnon osista annettavaan todistukseen sisältyvä todistus ammattiosaamisen näytöistä jäisivät pois. Jatkossa tutkintotodistus ja todistus suoritetuista tutkinnon osista olisivat siten yksiosaisia, vaikka niihin voisi sisältyä pakollisia liitteitä. Siirtyminen yksiosaiseen todistukseen vähentäisi koulutuksen järjestäjien hallinnollista työtä. Lisäksi todistuksesta tulisi nykyistä selkeämpi kokonaisuus. Jatkossa kaikkien ammatillisten tutkintotyyppien todistukset olisivat yhdenmukaiset, joten todistusten kokonaisuus olisi selkeämpi myös työelämälle työhönottotilanteissa.

Jatkossa työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta sopimukset selkeytyisivät, kun sekä oppisopimukseen että uuteen koulutusopimukseen kirjattaisiin vain ne sopijapuolten kannalta keskeiset asiat, joista aiheutuu vastuista tai velvoitteita sopijaosapuolille ja jotka eivät ilmene henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa tulee päivittää ja muuttaa tarvittaessa, mutta oppisopimusta tai koulutusopimusta ei olisi jatkossa aina välttämätöntä muuttaa, jos henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovittuja asioita koskevat muutokset eivät vaikuta oppisopimuksen tai koulutusopimuksen sisältöön.

Koulutuksen järjestäjän tiedotettavista asioista säätäminen edistäisi opiskelijan ja työelämän edustajien tiedonsaantia saatavilla olevasta koulutuksesta sekä koulutukseen hakeutumisesta, koska jatkossa opetussuunnitelmista ja niiden laatimisesta ei enää säädettä laissa. Ehdotuksen mukaiset tiedotettavat asiat muodostaisivat tärkeän pohjan opiskelijan valinnoille ja auttaisivat opiskelijoita löytämään itselleen parhaiten sopivan ja omia tavoitteita tukevan opiskelupaikan. Lisäksi tiedotettavat asiat antaisivat yrityksille ja julkishallinnon työpaikoille tietoa siitä, mitä ammatillisen koulutuksen palveluita on käytettävissä yrityksen henkilöstön osaamisen kehittämisen tai yrityksen toiminnan kehittämisen tueksi. Lisäksi asioista tiedottaminen edesauttaisi koulutuksen järjestäjien oman toiminnan kehittämistä ja yhteistyökumppaneiden löytämistä. Koulutuksen järjestäjät saisivat perustietoa muiden koulutuksen järjestäjien järjestämästä koulutuksesta ja voisivat hakea yhteistyökumppaneita esimerkiksi mahdollistaakseen opiskelijoilleen sellaisia valinnaisia tutkinnon osia, joita eivät itse tarjoa.

## 6 Asetusehdotuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä. Asetusluonnos on ollut käsiteltävänä ammatillisen koulutuksen reformin seuranta- ja projektiryhmissä. Asetusluonnosta on käsitelty myös opetus- ja kulttuuriministeriön toukokuussa 2017 järjestämissä asetustyöpajoissa.

Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot sidosryhmiltä laajalla jakelulla. Lausuntoaika päättyi... Lausunnon antoi...

## 7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 eli samaan aikaan kuin laki ammatillisesta koulutuksesta ( / ).

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaantullessa kumoutuvat ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu laki (630/1998) ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu laki (631/1998). Samalla kumoutuvat nykyinen ammatillisesta peruskoulutuksesta annettu valtioneuvoston asetus (811/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettu asetus (812/1998), ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta annettu valtioneuvoston asetus (801/2014) sekä ammatilliseen aikuiskoulutukseen liittyvästä henkilökohtaistamisesta annettu valtioneuvoston asetus (794/2015).